

LAKSHANAPARINAYAM.

TIRUPATI VENKATESWARA KAVULU,

SATAVADHANES &c. &c. &c.

DEDICATED TO

SRI TATIKONDA RAMAREDDI DESAYI.

SECOND EDITION.

1000 COPIES.

PRINTED AT

SRI BHYRAVA MACHINE PRESS,

MASULIPATAM.

Price annas six.

1907.

Copyright Registered.

శ్రీ ర మ్మ .

శ్రీమత్పరిచేనతామైనము.

ల క్షణా ప రిణ య ము .

ఇది

శ్రీతిరువతివేంకటేశ్వరులచే

ర చి యింపఁబడి,

శ్రీతాటికొండ రామారెడ్డిదేశాయగారి

కంకితమిఁబడి,

శ్రీ భైరవ ముద్రాక్షరశాలలో

ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె.

రెండవకూపు 1,000

మచిలీబందరు.

దీనివెల 6 అణాలు.

కాపీరైటు రిజిస్టర్డ్.

1907.

ప్రీతి క .

అర్యులారా?

మేమీ లక్షణావరిణయములో నచ్చటచ్చటఁ దెలుఁగులోఁగలిపి జనులు వాడుచున్న కొన్ని యితరభాషా ప్రయోగములను రసాను గుణముగా నంగీకరించి ప్రయోగించియున్నారము. దానికిఁ గవిత్రయేతరు లగు మహాకవులనేకులు మార్గదర్శకులై యుండిరిని మీకుఁదెల్పుట వున రుక్తియకదా? ఇఁక నిందు ముద్రాదోషములుగాని ప్రమాద వశమునఁ బడిన యస్తత్కవితాదోషములు గాని యున్నయెడల దయాభు లగు మహనీయు లెవ్వరేనిఁ దెలిపిన మఱియొకసారి ముద్రించునప్పుడు సవరణచేసికొనుచున్నారము. ఇదివఱక నేకులు రచించిన యీకథనే ప్రబంధ మొనర్చుటకు ముఖ్యకారణము కృతినాయకుని యొక్క యభీష్టమేకాని వేఱొండుకాదు. శ్రీరామాయణము ననుసరించి యెంతమంది మహాకవులెన్నివిధములుగా వ్రాసిరో మీరెఱుఁగనిదికాదు కదా? సాధ్యమైనంతవఱకు ముద్రాదోషములు ఆయాభాషాస్వరములచిగురున వివరించితిమి. వెనుకటికూర్పునందలి ప్రమాదముల నిందు నవరించితిమి.

ఇట్లు

విధేయులు ,

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి }
చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి } శతావధానులు.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమత్పరదేవతామైనము.

తిరువతివేంకటేశము.

లక్షణాపరిణయము.

ప్రథమాశ్వాసము.

రామామణి జానకీరమణి యై సేవింపఁ దమ్ముల్ సదా
గారాబమ్మునఁగొల్ప నెల్లయెడలఁ గల్యాణముల్ మీఱును
శ్రీరంజిల్లునయోధ్య నేలికొనునా శ్రీరాముఁ డెల్లప్పుడుఁ
శ్రీరామాధిపు నాత్మనామధరు రక్షించుఁ గృపాశాలియై.

సీ॥ సత్వరజస్తమశ్శక్తులలో సత్వశక్తియే లక్ష్మీయంశమునఁ బొడమి
యీతానుగుణగుణాధ్యమ్యగువృత్తిఁజెన్నా రువిదేహుగేహమునఁబెరిగి
తమముప్రథానమై తనరెడిశివునిల్లు విడిచిన శ్రీరామువరునిఁగఁగొని
రాజసంబణఁచి యరణ్యమేగెడి భర్తకునుకూలయై వెంట నరిగిరావ;

శే॥గీ॥ గానులనుగ్రాచి జగముల యార్తిఁద్రోచి

భర్తతోడఁ గుబేరపుష్పకము నెక్కి

మఱల సాకేతమేలంగ మఱలివచ్చు

సీత శ్రీరామవిభునకు సిగులొసంగు.

౨

శా॥ శ్రీకెంగేలనెసంగురాచిలుకఁబేర్చి జూచి ముద్దాడి “నా
బాకీ తీర్పు” మటంచుఁజేసి నిమిరి దువ్వొ జిల్కఁయెక్కా? యదే
మోకృష్ణుండనెవంటి” యన్న సగుమామోముఁ విలోకించునా
శ్రీకాంతుండు కృతార్థుఁ జేయుత యశోర్ధి రామభూమిపతి. ౩

ఉ॥ “కల్లలువన్ని నన్నిడిచి కానలలో నల చెంచుబోటితో
నల్లరి నేయుదే” యని యెయారముగా మగనేత నేయుచో
నల్లనఁ జెక్కుగొట్టి యకటా కడునెచ్చితివంచు నవ్వమా
పల్లవపాణి యోగ్యునకు భాగ్యములిచ్చుత రామశౌరికి. ౪

మ॥ నెనరుంజిల్కెడి ముద్దపల్కులను శ్రీసీలచలోష్ఠామృతా
దనసారస్యము గానుపింప నిజభక్త శ్రేణి గీర్తింపఁగా
ననురాగమునఁ దాటికొండనగరికి హాళిన్ని వాసమ్ముచే
సినయిల్వేలుపు వేంకటేశ్వరుఁడు వాసికి బ్రోచు రామాధిపు. ౫

సీ॥ ఐదుమోములజంగమయ్యపూవుంబోడి యాఱుమోములవానియనుఁ
గుండల్లి, కలిమికోమలిపల్కువలఁచుల్ గొలుచుదేవి కడిమితోట
నెసంగుకలికిమిన్న, పోతురక్కసునితో బోరాడిన నెలంత జేజేలనరసి
ప్రొచెడి వడంతి, పూచబిల్లి పూవుదాల్చినవెలంది జగముల
న్నియుఁ బ్రోవఁజూలుజాణ;

తే॥గీ॥ మంచుగుబ్బలి రాచూలు మింగుచునన్నె
వలువఁగట్టిన యెలనాగ చలువచూపు
కోపులకజూచి రక్షించు గోకిరెడ్డి
వంశమణియైన శ్రీరాము వల్లుధాము. ౬

శా॥ “నాకై ఘోరితపమైనర్చి తుదకన్యాయమ్ముగా నాతప
శ్రీకిక్కి భంగముకూర్చి కోరితపుడిస్సీ! యింత మాత్రాన కే
లా? కోప” మ్మని దీనుడయ్య సతియల్క బాపి నవ్వించు గౌ
రీకాంతుండు కృపాళుడై మనుచుత శ్రీరామభూమిశ్వరు. ౭

మ॥ పతిచేమున్నుగ సామవేదము పఠింపజేసి యామీఁదఁ ద
ద్గతి వీణా బలికించి నేర్పమెయి శుద్ధిశ్రోత్రియుండైన త
త్పతికి గానరసంబు నేర్పఁ దనగీతప్రీతిమఁ జూపు భా
రతి వాక్పాటవమిచ్చి ప్రోద్ధుఁ గృపమీఱఁ రామభూనాయకు. ౮

సీ॥ ఒకమోముభారతీ వికచాంబుజాస్యవా తెఱఱజిల్లు తీయనితేనెగ్రోల
నొక మొగంబొపడంతుకతోడ సరససల్లాపమాధుర్యంబుచూపుచుండ
నొక మొగంబొవెలందుక తానిజిల్లు పుక్కిటివీటితమ్మపుక్కిటవహించ
నొక మొగంబొనెలంతుకతోడరతికలావిషయికోపన్యాసవిధులుదెల్ప;

తే॥గీ॥ నొక్కమధుగోష్ఠ పానముదక్కఁ దక్కు-
కృతులఁ బ్రతిసేయనేరని యింతిమిన్న
బిట్టు కాఁగిలి గిలిగింత నెట్టుకొన్న
నలున కృతివతికాయువు కలిమిఁబెంచు.

౯

తే॥గీ॥ శృతివతి యొనర్చునట్టి సత్కృతుల కంత
రంత రాయమ్మలొడఁ గూర్చకలరు కొఱకు
మొదటఁ జెల్లింపవలసిన మ్రొక్క లొసఁగి
వేడికొందుము మాబొజ్జ వేల్పుదొరను.

౧౦

తే॥గీ॥ కాళిదాస మయూరాది కవులు నన్న
యాదులు కవులు చేసిన యట్టి కావ్య
ములఁ జదివితైత సెప్పఁగ మొదలువెట్టి
సలువకుండుమో? తన్నమస్కరిమేను.

౧౧

తే॥గీ॥ అన్నవస్త్రమ్మ లొసఁగి విద్యలను శిష్యు
లకు ననుచునమ్మ చెప్పవలయుఁడప్ర
భావు భావుక భావు మాపాలిదేవు
ప్రహ్లాదునివలె గొల్తు మపారభక్తి.

౧౨

తే॥గీ॥ ఏచతురు లోర్వలేమి పిసాచులెలమి
సత్కవులమీఁదఁ బడకుండ సలిపి రట్టి
కుకవులకు నందనమ్ములు కోట్లకొలఁది
స్థితర మగుభక్తి రచింప వలదె.

౧౩

ఆ॥ వె॥ గ్రంథచోరులైన కవులార? మాపద్య
ములను దొంగిలింప వలకు వినుఁడు
మాదుకైత కొక్కమారు వేసము వైచి
మోక్షియొంద మన్న మార బోడు.

౧౪

ఉ॥ అడలిఁ దీర్చి కొంటెవరికై నను ధర్మము కాన బైటివు

ల్లాకులనంకఁబోయి యటనాడలిఁ దీర్చికొనుండు లోనికిం

బోకుండు పోతికేనిఁ గడుముప్పగు మీచిరజీవి భావమో

కాకపులార? మీకుఁ జిరకాలము పాయకయుండుఁ గావుతే. ౧౫

అ॥ వె॥ మచ్చరమ్మువిడిచి మాకవిత్వరసమ్ము, గ్రోలరయ్య మెచ్చుకోలుగలిగి

యోర్వతేమి నేడుపొందమీకన్నీర, పోవుఁగానియేమిపోవుమాకు. ౧౬

క॥ “అవిల్లే విలే” వనిమా, కననము నిందింతుగాక కవులందఱికిఁ

జవిగల్గుకృశులమొనరిం, ప విరించిప్రమదకై నఁ బరువగుఁగాడే. ౧౭

చ॥ పలువురు సత్కవిత్వమది పాల్పడకుండినఁ గొన్ని పుస్తక

మ్ములు రచియించి సిగ్గిలకమోనము మొంగుట తప్ప గాదు పు

త్రులు తనకుచ్చవించిన “గురూపులు కాఁగల” రంచు భార్యతోఁ

గలయికమానునే? సుతులఁగాంచకయుండునె? రూపహీనుఁడు. ౧౮

సీ॥ ప్రియురాలిపాలిండ్ల బిగువెఱింగినవాఁడు జిగి కై తయందలిసాగ సెఱుంగు

రుచిరాస్య కెమ్మోవిగుచులెఱింగినవాఁడు రసకవిత్వంపుసారస్యమెఱుంగు

పద్మాక్షీచూపు సోపల నెఱింగినవాఁడు తీక్ష్ణకవిత్వంపుఁ దేటయెఱుంగు

పలువెలందుకలకొఁగిభులెఱింగినవాఁడు మిశ్రకవిత్వప్రమతులెఱుంగు;

తే॥ గీ॥ సంధతమసాభిసారికా గంధ మెఱుంగు

వాడె యాశుకవిత్వంపు జాడయెఱుంగుఁ

గాని యన్యుల కెఱుంగ శక్యమ్ము గాదు

భావవిజ్ఞాన మది పయిపైనిఁ గలదె. ౧౯

క॥ లలితప్రబంధములలో, పలయమక ముదూర్చి రసము పాడొనరింపక

వలయునె? పెరుగునువడ్లును, గలపోసినముచ్చటగునె? కవివరులారా. ౨౦

చ॥ మతిగల వారికేనియుఁ బ్రమాద మెలర్చక పోదు పుష్పస

మితకవితాలతాంగిని రమింపుడు కేవలశాస్త్రులార? మీ

మతులకు నచ్చినట్లు రసమాధురిఁ గ్రోలుఁడుగాని వ్యర్థపుం

జతురిముఁజూపి దాని స్తనశల్యపరీక్ష యొనర్పబోకుడి. ౨౧

ష॥ అనిశిష్టాచార ప్రశంసలొనర్చి.

- మ॥ ప్రతిసంవత్సర మాఖమాసమున గద్వాల ప్రభుండిచ్చు ను
న్నత సత్కారపు వార్షికముగని కొన్నాళ్లచ్చట రాజబం
ధులతో సత్కవితాదగుల్ మిగుల సంతోషముల దేల్పును
న్నతటి దన్నపుస్థాలకుండు కడుసన్నానకుండు స్నేహితుడై. ౨౨
- న॥ భక్తితాత్పర్యము లిగురింప నస్తత్కృత సంస్కృతగ్రంథముల యందలి
శ్లోకములును నాంధ్ర ప్రబంధముల యందలి పద్యములను దదేకా
యత్త చిత్తమున సానుజుండును సపుత్రమిత్రుండునునై పినుచుఁ జాట్టు
వారియున్న పండితకవిసంఘము దిక్కుమొగంబై. ౨౩.
- సీ॥ గద్వాలరామభూకాంతుని యిల్లాలుగారావుఁ జెలియలేకునయశునకు
సామితికన్న నచ్చపుభక్తి యుక్తిఁజెన్నారు రాజారెడ్డియనుజుడెవని
కట్టిఁడిట్టిఁడటంచు ననరానిమేటితిమ్మారెడ్డి యెవనికి మఱొకతమ్ముఁ
డత్యంతసత్కవిత్వాదగుండైన లక్ష్మారెడ్డి యెవ్వనిమాతలుండు;
తే॥గీ॥ చిన్నతనమంద కృతులకుఁ జేతులొగ్గు
నిపుణబుద్ధి సీతారామస్వపతి సార్య
భాముఁ డెవ్వనికి ననుంగు భాగినేయుఁ
డతఁడు శ్రీరామస్వపతి పండితహితుండు. ౨౪
- క॥ శ్రీతాటికొండ పురమున
నేతాదృశగరిమనేలు నీతిపరుండువి
ఖ్యాతుం డతిశాంతుండు వి
ద్యాతిశయం బెఱుంగుజాణ యనుపమరక్తిఁ. ౨౫
- చ॥ తిరువతివేంకటేశ కవిధీరులమమ్మునుగాంచి వాక్యచా
తురిమెఱయంగ నిట్లనె బుధుల్ బలిరేయనమీరు గ్రంథముల్
విరచనచేసి యుంటిరి ప్రవీణతమై మఱియెన్నియేని, యం
దరయంగ నాకు భాగవతమన్నిటికిం దలమానికంబగుఁ. ౨౬
- శ॥ స్వామిమీకవితాప్రవాహము జగచ్చాస్త్రిబుమాబోట్లుత
తామరర్థ్యం బిదమిద్దమంచు వచియించన్నేరురే లక్షణా
భామ గృష్ణుడు పెండ్లియాడుకత నాపైఁబేర్చి విఱుంగుతిం
గామిమ్ముం దయఁ జెప్పవేడెదను సత్కారము తోరముగఁ. ౨౭

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వర సుధీమణులార కపింద్రులార దు
స్తరతరబుద్ధి భాక్చతనధానవిధానపటిష్ఠులార భూ
వరహితులార యెక్కుడు కృపామతి నాశుగ మాకు లక్షణా
పరిణయముఁ రచింపవలెఁ బండితమండలి కింపుగావలెఁ. ౨౮

మ॥ కవితాకన్యక లెండఱేనిఁ గలరిక్కా-లమ్మ నందల్ల వా
రువిచారింపఁగ గ్రుడ్డికన్నుగలవారో కుంటివారో సురూ
పవిహీనాత్ములొ కాఁగలారు వివరింపఁ సర్వసంపన్న మీ
కవితాకన్యకుంటుంచు నెక్కి పలుకంగనేర్తు ముమ్మాటికిఁ. ౨౯

తే॥గీ॥ చెన్నపురి రాజధానిలోనున్న రాజ
వసులు నై జాములోనున్న నరవరులును
మీశతవధాన కృతులకు మెచ్చికాదె
బంగరు బిరుదులొసఁగిరి బహుమతులుగ. 30

ఉ॥ ఏనుఁగునెక్కినారు ధరణీంద్రులు మ్రొక్కఁగ నిక్కినారు స
న్మానమాలందినారు బహుమానములం గ్రహించినార తె
వ్వొనిని లెక్కపెట్టకనివారణ దిగ్విజయంబొసర్చి ప్ర
జ్ఞానిధులంచుఁ జేరుగొనినారలు మీరుక విత్వసంపదఁ. 31

శా॥ ఈయాంధ్రావనియంచు మీకననిభూమిశుల్ మియుం బూజలఁ
జేయన్నేరని రాజచంద్రులును నాచే సశ్రుతుల్ వేయునే
లా? యీనాటికపింద్రులం దెనరు విద్యాశక్తి రాజన్యరా
జ్యాయత్తంబగు పట్టపేర్లువయి నాహాపుట్ట నూరేగి గే. 32

తే॥గీ॥ హెచ్చుతగ్గులు తులఁదూఁచ నెవరికన్న
హెచ్చుమాబాసగారు వారిచ్చినారు
మీకు బంగరుబిరుదు లమ్మేటిమేటి
వారి కమ్మిచ్చు మీకు నెవ్వరికిహెచ్చు. 33

తే॥గీ॥ శ్రీకరుండగు నరసదీక్షితుని సుతుఁడు
సుకవియగు పాపశాస్త్రికి సోదగుండు
అప్త దాస్థానమునకు ధర్మాధికారి
బొరయకు మీరనినఁ గడు గౌరవంబు 34

క॥ మాతండ్రిగారు మునుకృతి

కై తామెంతేని యత్నమలరించిరిగా

నీ తగుకవిదొరకమింద

చేతం బొప్పకొనదయ్యెఁ జెప్పించుటకుఁ.

3౫

క॥ జనకుని కోర్కెందీర్చని

తనయునిఁ దనయుడని చెప్పఁ దగ దండ్రటుగా

వున నీకృతి కారణముగ

ననుగృతకృత్యునిఁగ జేయన్యాయ్యంబనుచుఁ

3౬

న॥ వాగ్భాషమాన పూర్వకమ్ముగఁ దాంబూలంబువెట్టుటయు నేమును

నతనియోగ్యతకునలరి యీవిభవతంసుండు తక్కుఁగుణములట్లుండఁ

బిత్రనుజ్ఞాకరణ ధురంధరత్వమ్మునను నిజమ్ముగరాముఁడేయగునని ప్రశం

సించుకొనుచు నాతనివంశ క్రమంబుఁ గొండొక వివరింపఁ బూనితిమి.

క॥ సిరియే చరణము పరమా

దరమున సేవించు నట నుదయమందెను శం

కరు తలపూతోబుట్టువు

ధరసుత్తమ శూద్రకులము తగియెఁగిన్పద్ధిఁ.

3౭

తే॥గీ॥ కారణాంతరముల దానఁ గలిగె నెన్ని

యేనిభేదమ్ములవి చెప్పనేల? నాడు

నేడునికమీఁద వికృతులజాడఁ దాజఁ

ననిదియై యొప్పు నొక పాకనాఁటికులము.

3౮

ఆ॥వె॥ క్షమకు సత్యమునకు సత్యమ్మునకు రాము

నాఁటివారు పాకనాఁటివారు

భోగభాగ్యములకు యోగమ్మునకుఁ గృష్ణు

నాఁటివారు పాకనాఁటివారు.

౪౦

తే॥గీ॥ వారి గోత్రములెన్నియో నఱిలునంగు

గోకిరెడ్డియనెడి కాఁపుగుల పుగుఱుడు

గాఁగలిగి యతిరాజసకలన మిగిలి

యొక్క తెగవారు బల్ సిరినెప్పుచుండ

౪౧

చ॥ భరతునిఁబట్టి యిందుజులుభారతులైరి రఘుండు హేతువై
వరఁగిరిరాఘవాఖ్య నలభానుకుల ప్రభవుల్ మహా యశ
స్కరుఁడగు గోకిరెడ్డి యతిశస్త్రగుణాకరుఁ డిందుఁగల్గుటఁ
వలలెను వానిపేర్లలిగి వంశము వీరిక సంశయముగఁ. ౪౨

క॥ అతిరాజస గోత్రావ
స్థితచే నతిరాజసత్వసిద్ధి గలిగెనొ
యతిరాజసులగు వీరలె
గతియగుదురొ గోత్ర మట్టిగతిఁ గాంచుటకుఁ. ౪౩

తే॥గీ॥ తెలియుటతి దుర్లభంబని
ధీరులెన్నఁదగిన యన్వంశమందు ముత్యమువ్రాలె
రంగధాత్రీవతంసుఁ డారంగసుదయ
మందిర ప్రజనేలె నిరత నిష్పందయశుఁడు. ౪౪

శా॥ పొంగారంగల కీర్తి కెల్ల యగుచుఁ భూలోకదేవేంద్రుఁడై
సింగంబన్నను జీరికింగొనక విస్తీర్ణప్రతాపాప్తి నే
లంగల్గెఁ మఱినేలనర్థిజనులెల్లఁ దన్నుల్లాఘింప, నా
రంగారెడ్డి గుణోత్తరత్వమది వర్ణ్యంబొట కాశ్చర్యమే. ౪౫

తే॥గీ॥ ఆతనికుమారుఁ డత్యంతశీతలుం డ
సంతధరణీశుఁ డీతఁడనంతయశుఁ డ
సంతసుగుణాకనుండు ననంతతేజఁ
డగుచుఁ బాలించిమించె ననంత నెలమి. ౪౬

తే॥గీ॥ ఆతనికిఁ బుత్రుఁడయ్యెఁ దివ్రావనీంద్రుఁ
డతఁడు పూర్వులఁ బోలి రాజ్యమురామ
రాజ్యముగ నేలి పుత్రికఁ బ్రాజ్యసుగుణఁ
గాంచెఁ గొండమ్మ యను నొక కాంచనాంగి. ౪౭

క॥ శ్రీరమణు సాటిఁదగు రా
జారెడ్డికి నామెనిచ్చి సర్వోన్నతపతా
తీరునఁ బెండ్లి యొనర్చి ధ
రారమణునిఁ జేసెఁ బివవ రాజ్యమిడియుఁ. ౪౮

తే॥గీ॥ జలధి నిల్లటముండిన శౌరిపోల్కె

హిమగిరి వసించు నలనగజేశు మాడ్కి

దాటికొండ పురమున దావసించి

మించి పరిపాలన మొనర్చె సంచితముగ.

౪౯

క॥ ఆరామయందు గనెను

శ్రీరుచిదగు రామచంద్రరెడ్డి మఱి ల

క్షారెడ్డి గొమరులుగా

నారాజారెడ్డి వంశ మతి వృద్ధిదగ్గ.

౫౦

క॥ మాతామహ కులగోత్ర

ఖ్యాతులు వీరైరి భ్రాతగల కన్యకనే

నాతిగఁ గొనదగుఁ గాదే

నీతీరగువారి నేమమిట్టిది యగుటగ్.

౫౧

సీ॥ ఇరువురు ప్రఖ్యాతికెల్లలై తగువార లిరువురా కృతిపాంకమెసగువార

లిరువురధులకిచ్చు నిచ్చు బొల్పెడివార లిరువురు విద్వేల వారగుటనె

లిరువురు కవులచే నెన్నికగనువార లిరువురు కనికరం బెనయువార

లిరువురధర్మము నీనడించెడివార లిరువురు శత్రుల మెరయువార;

తే॥గీ॥ లిరువురును దాతతండ్రుల సరణివార

లిరువురమౌనృప్యమును మైత్రి బరగువార

లొక్క యుగభేద మొక్కటిదక్క రామ

లక్ష్యులు రామలక్ష్యులు లలితమతులు.

౫౨

తే॥గీ॥ వీరలాచారపరులు సుశ్రీరుచిరులు

వీరు లతిధీరు లత్యంత శూరు లధిక

బంధుపోషణ తత్పరుల్ ప్రబలు లెంత

కేనిదగు చేనగల వారలిద్దయశులు.

౫౩

ఆ॥నె॥ రామచంద్రరెడ్డి రమణిమణుల కెల్ల

మేలుబంతి యనెడి మేల్లిగన్న

లక్ష్య మాంబికను సలక్షణముగఁ బెండ్లి

చేసికొనియె మిగుల వానియెసగ.

౫౪

సీ॥ మునికులగోత్ర సముద్భవండుగు ననంతారెడ్డి యేగుణోత్తరకుండండి
తనపేరు సార్ధకత్వము నహింపఁ జరించు రత్నమాసాధ్య యేరమణితల్లి
తిరుగుళ్ల పురమేలు నరపతి నారసింహారెడ్డి యేసతికన్న గారు
రాజమాన్యుఁడు మేటి తేజోయుతుండు లక్ష్మారెడ్డి యేజగన్మాస్యతమ్ముఁ;

తే॥గీ॥ డట్టి శ్రీబుచ్చమాంబ గోపాంబవీర

లిరువురును భార్యలై తనకెసకమెసఁగ

భోగదేవేంద్రుడై వృద్ధిబొందెనార

శ్రీయుతుండు లక్ష్మారెడ్డి ధీయుతుండు.

౫౫

సీ॥ లక్ష్మీ సరస్వతుల్ రహినీడనఁగవచ్చు నన్యోన్యమును మైత్రియనురేనేని
సాహితీగీతులు సరినాఁగఁదగు నేకపురుషాశ్రయత్వంబు నటలెనేని
శాంతిదాంతులతోడసాటిసేయఁగవచ్చుఁబై నెండులో నెండుఁబరఁగనేని
శ్రద్ధామనీషలు సరిచెప్పఁగావచ్చు నన్యోన్య వైరుధ్య మలరదేని:

తే॥గీ॥ లక్కసెల్లెండ్రునై సమానాకృతులయి

సవతులయ్యును భేదమ్ము లనములేక

క్షీరసీరవిధమ్మునఁ జెలిమిగలిగి

డంబలరు బుచ్చమకును గోపాంబికకును.

౫౬

క॥ ఆలక్ష్మారెడ్డియు మఱి

యాలలనలలోన బుచ్చమాంబయును లస

చ్ఛీలురు మువ్వరుగొమరుల

బాలిక నెక్కురుఁగని రపారయశస్కఁ.

౫౭

క॥ శ్రీలక్ష్మీ దేవియను న

బృహలిక తనపేరు సార్ధపతిమ నహింపఁ

బాలశశి రేఖయో యనఁ

గా లలివృద్ధిం దనర్చె గళలరారఁ.

౫౮

ఉ॥ ఆలలనాలలము సుగుణాకరుడౌ గదవాలరామభూ

పాలునకిచ్చి పెండిలి యపార ముదమ్మునఁ జేసి రాపెస

చ్ఛీలము తన్న నొహరు వ్రసిద్ధియు నీగియు నిర్ణయింపఁగాఁ

బాలుట మాకకాదు జలజాత భవాదులకేన శక్యమా

౫౯

తే॥గీ॥ ఈమెకన్నను జిన్నలై యెల్ల సుగుణ
ములను నెవ్వరికన్నను మొదటి వార
లగుచు నలరారుచుండు రాజాననీంద్రుఁ
డును మఱియుఁ దిష్ఠస్థపతియు ననుపమితుఁలు. ౬౦

క॥ ఇరువురు విద్యలలో ఘను
లిరువురు నాకారవంతు లిరువురునన్న
గురుభక్తిగొల్చు గురుయశు
లిరువురు సంతానవంతు లిరువురు శాంతుల్. ౬౧

మ॥ మతిమంతుండయి ఘరసీచఁచి తిమ్మారెడ్డి పాపసయ్యెను
న్నతమైనట్టి వకీల్పరీక్ష యిదియుండెన్ దెల్లునన్ సత్కవి
ప్రతతుల్ మెచ్చుఁగ నీతివాక్య పదపూర్వంబైన రత్నావళిన్
గృతితానై యొనరించె నమ్మహితునిన్ గీర్తింపఁగాఁ జెల్లదే. ౬౨

క॥ వీరికినెల్లఁ జ్యేష్ఠుం
డై రాజిలు ననుపమానము గు శాంతికిఁ తా
నై రామారెడ్డి మహా
ధీరుఁడు గంభీరుఁడును సుధీమాన్యుఁడునై. ౬౩

తే॥గీ॥ ఘరసీభాష నెక్కుడు పండితుం డ
రేబియన్ భాషలోన నుత్కృష్టతముఁడు
తెల్లునం దెంతకేనియుఁ దెల్వగల్గు
వాఁడు వినయాది గుణముల వీడతండు ౬౪

ఆ॥వె॥ ధర్మసుతునకేనిఁ దప్పు వెదకనచ్చుఁ
గాని యితనియెడలఁ గానరాదు
ఇంత శాంతి దాంతి యింత యనుద్ధతి
యింత యోగ్యతయు మఱెందులేదు. ౬౫

తే॥గీ॥ కవులతో స్నేహమొనరించు ఘనుఁడతండు
కవులతో స్నేహమొనరించు ఘనుఁడతండు
భేదమిట్టిది యొక్కింత లేదయేని
రామవిభుఁ డనవచ్చు నీ రామవిభుని. ౬౬

క॥ ఆరాముఁ డనంతాసుత

గారామునఁ బెండ్లియాడఁగా రాముఁడితం

డారామతల్లి పేరిటి

నారీమణిఁ బెండ్లియాడె నయ విసయ యుతఁ.

౬౭

క॥ ఎంతేనిఁ దనదుపెద్దలు

సంతసమునఁ బొదల రామజనపతి యాయు

ష్కంతుని సుశ్రీమంతు న

సంతాంబికయందుఁ గనె ననంతారెడ్డిఁ.

౬౮

శ్లో ప స్థ్యం త ము లు . శ్లో

సీ॥ ఏతాదృశ గుణాళిచేతఁ బొల్పెడివాని కశులిత వైభవంబలగు వాని
కీవిచేఁబ్రఖ్యాతి నెనసి నర్తిలువాని కతిశుద్ధమగు చిత్త మమగువాని
కధికమా రసికత కాధారమగు వాని కఖిల విద్యాశాలి యైనవాని
కెనలేని వినయంపు గనియైన వానికి ధైర్యమెక్కుడు గల్గి తనగువాని;

తే॥గీ॥ కభ్యుదయములు గల్గెడు స్థుమేము

బుధులు ముదమందు గతిఁజేయఁ బూను లక్ష

ణాపరిణయమనెడి ప్రబంధమునకుఁ గ

ధాత్రమం బిప్పేధమునఁ దనరుచుండు.

౬౯

— కథా ప్రారంభము . —

రికింబట్టు యశోవిభూతి విజయశ్రీశోభితా శాంతగుం
డరిరాట్కానన వీతి హోత్రుడు ప్రశస్తాదార్యబాభాసురుం
డగుణన్యకరణ క్రియాచణ ప్రతాపాలంబి సౌజన్య సు
స్థిరుడస్తోకకలావిలాసుడు బృహత్సేనప్రభుండొప్పుడు. ౧

ఉ॥ దాత మహానుభావుడు బుధప్రతీతి గరిగించు వాడు ని
ర్జేత సమస్త విద్యల, కనింశ్యచక్రం డపాస్త శత్రుడు
ద్ధూత సమస్త కల్ప శుడు దూర విచారణ శీలుడు తత్త్వ
ఖ్యాతినమేతుఁ డాన్యవతికాంతునిఁ బోలఁగఁ జాలకొందురుల్. ౨

సీ॥ ప్రతిలేనిసంపత్తిఁ బరిధ విల్లుటెకాదు నిద్యా విశేషముల్ వెలయు
వాడు, అనుపమాన ఖ్యాతి సతిశయిల్లుటెకాదు వినయాతిశయము
శోభిల్లువాడు, అధికప్రతాపమునంది యుండుటెకాదు శాంతి దాం
తులను మెచ్చుచగువాడు, అప్రతిమాకృతి ననుగమించుటెకాదు
తల్లిఁగాఁబరభార్యఁ దలంచువాడు;

తే॥గీ॥ సకలసుకవిచకోరకనికరపూర్ణి
మాతుషారకరాయితామందవితర
ణక్రియాశాలి రాజన్య చక్రమాళి
మానితపదవ్యయుడు బృహత్సేనసింధుడు. 3

సీ॥ సుకవినచ్చెనటన్నఁ జూడనంపుటెకాని మనకేమియని యూరకొనుట
లేదు, విద్వాంసుడనియన్నఁ బిల్వనంపుటెకాని పోనిమ్మనుట మొట్ట
మొదలలేదు, గాయకుండనియన్న గారవించుటెకాని నాస్తిపొమ్మ
నుట స్వప్నమునలేదు, యాచకుండనియన్న నాదరించుటెకాని యీ
నడించుట యెన్నఁడేనిలేదు;

తే॥గీ॥ ఎన్నిసార్లైన నడిగిన నిచ్చుచుంటు

కాని సున్నిడు టొక్కమరై నలేదు

అస్మతమాడుట మందునకై నలేదు

ఏనృపులుసాటి యాబృహత్సేనవతికి.

గ

క॥ నయమా ప్రతిపదసంపదు

గయమా యామింద మత్తతత్తద్రిపురా

జ్ఞయమా యదియునుగాక వి

నయమా వేటొకరుఁ డిట్లనఁ దాదృశుండే.

౫

క॥ ఆరాజేంద్రునికొక్క గు

మారీమణి తనరు సకల మనుజేంద్ర తనూ

జారత్నములకు నాపెకు

వారరయఁగ హస్తి మశకవైఖరి నెప్పక.

౬

తే॥గీ॥ ఆసరోజాక్షి పుట్టినయది మొదిలుగ

సఖలశుభలక్షణములసలరుకతన

లక్షణయటంచుఁబల్కి రెల్లరును సత్త

లోదరీలక్షణములెంతయొప్పు నుగ్గో.

౭

తే॥గీ॥ ఆమగువజస్వ శక్తిత్రమేమొకాని

పుట్టినదిగోలే శ్రీకృష్ణ పుణ్యకథలు

వినఁగ మది ముచ్చటంబును వెన్నుడెన్న

మాట విన్నంతమాత్ర సమ్మనముచూపు.

౮

ఉ॥ ఆయెలనాగ శైశవమునందున మేల్రతంపుఁ దొట్టెఁగో

బాయనికూర్చి నుంచి తగుపాటలు పాడెడివేళ లాలిక్య

ప్లా యననాలకించి వదనాంబుజ మంకురితసి తమ్ముగా

గోయనిమించి యాడునట కోమలిజన్మ విశేషమెట్టిదో.

౯

తే॥గీ॥ పలుపలుకువేల గరుడపక్షులు సయితము

సహజమగు కారణమునఁ గృష్ణాయటన్న

నాలకించి వినూదాబ్ధినూలలాడు

మతులెవర కై నఁ గత్తాను గతులుగావె.

౧౦

క॥ కేవల లక్షణయయ్యను
నావెలందుక సర్వలక్షణాలంకార
శ్రీవేలయ సలక్షణయనఁ
గావృద్ధింజెంచె శీతకరరేఖ యనఁ.

౧౧

క॥ అలకులకు సారభమువలె
నెలకు శరత్సమయమువలె నీరవతళికి
దొలకరిమెఱపుంబలె న
న్నెలతకు బీజవ్యసంపునిగ్గులదోచె

౧౨

సీ॥ ముసిముసిగవుల పసపసంగుదూఁగె మొలకచూపుల సారతరు
కుఁజిలికె, నడలందుఁ గడువిత జడిమ నూల్కొనసాఁగె నెదవివ్తరించి
పయ్యెననుదాఁగె, నడుము నానాటికి నాదారుగాఁదోచె దొడల
యందునఁ బుట్టిదొలకరించె, వాతెఱవేఱొక్క వైఖరిఁ గననయ్యెఁ
జాగురిపల్కుల నూతగొనియె;

తే॥గీ॥ సంతకంతకు లావణ్యమతిశయించె
పితపిత పనులయంగు వేడ్కదొడరె
సంతిపురమున నుగళుటభ్యాసమయ్యెఁ
గంతునకుఁ గాఁపురింబయ్యె నింతిమేను.

౧౩

తే॥గీ॥ జాఱుముడివై నఁగట్టిపైఁ బచానుసేయు
జడఘటించిన మడమలఁ దొడరియాడుఁ
గొప్పవెట్టినఁ దలకన్న గొప్పగాంచుఁ
జొల్లెమిడుటొప్పదే యట్టిసుదతికురుల.

౧౪

మ॥ పరనేషమ్ములుగట్టి పూగశకలప్రాయమ్ములై యంత బం
గరుగోలీలనతిక్రమించి లికుచాకారమ్ములై శిమటన్
సరసీజమ్ములమీఱి గట్టిపడి విన్నాణంపుఁ బల్కుప్పలై
పరిమాణింపనశక్యమై యెనఁగె నప్పద్మాక్షివత్సోజముల్.

౧౫

క॥ రదములను మల్లెమొగ్గలు

పొదలన్ లేజన్నులనెడి పూవుంగుత్తుల్

గదియనును బల్కుకోయిల

రొదలొదవగఁ బుష్పసమయరూఢిన్ దనరెన్.

౧౬

క॥ అంతవసంతము సంతత

దగతురిత లతాంతమొప్పె దాంతపిరిహిహృ

త్కొంతమతి కాంత సకలా

శాంతము సంతోషకరినిశాంతంబగుచున్.

౧౭

క॥ లేమావిగున్న చిగురుల

నామెయిమెసవంగఁ గోకిలాంగనలకు ని

త్యామోదప్రద మధుర

శ్రీమెఱయఁగఁ గంతమునకు జీరిలు పొగియెన్.

౧౮

క॥ అలకాలమెల్లరకుసమ

కలన్ శాస్త్రప్రసిద్ధి గాంచినయ్యెన్

గలయికలులేక తగు కాం

తులకున్ గాంతలకు నిశలు గుర్దశలయ్యెన్.

౧౯

ఉ॥ మామిడివండ్లు పానకము మంజులతదగు నిత్యఖండముల్

భూమిసురాగ్రగణ్యులకుఁ బూర్ణముగానిడి చందనమ్ముమై

నౌమియవీనసల్ విసరియన్ దనియింతురు పుణ్యపంతుల

న్యూమనియందు మాధవున కాదర మెంతయు మేదురమ్ముగన్. ౨౦

క॥ అట్టియెడ బృహత్సేనుడు

దట్టములగు చూతములను దనరారిమణి

కుట్టిత కుట్టిమమెబల్

వెట్టన్నెట్ట దగునట్టివిరి లేదోటన్.

చ॥ చరమధరాధరమ్మునకు సన్నిధిలో నెకయింత దప్తునన్

సరసిజ మిత్రుడుండ భటసంఘము గొల్వంగనేగి నట్టి వే

ల్లరుచినెసంగి సర్వశుభలక్షితమై యలరారునట్టి చ

ప్పరమునఁ గూరుచుండెదగు పండితమండలి చుట్టువాఱగన్. ౨౧

ఉ॥ గాయకగానముల్ సెలంగఁగా రమణీయ ధనాంగనామణీ
 గేయవిలాసనాట్యమలొగిమిగులకదగ స్వస్తివాచకా
 గ్రీయులు వేదఘోషమొనరింప నిలింపులకింపునింపు న
 ట్టాయతమైనసంపదల నాస్యపుడంత వదాన్యమౌళియై. ౨౩

మ॥ మణులక వజ్రములక మహాంబరములక మధ్యాధులక మేటిద
 క్షిణులక భూసురవర్గముం దనువుచుక గేహోడ్చి యవ్వారికిక
 బ్రణశుల్ సల్పుచు వీచనల్ విసరుచుక బాటీరపంకంబు వీ
 క్షణరమ్యంబుగఁబూయుచుక సజములక గంతమ్ములక వైచుచుక. ౨౪

ఉ॥ ఉన్నయెడక సమస్త జగదుత్పన్నకారణమై సమంతతో
 భృన్నతపన్నగప్రకరపోషకమై ద్రమిడాంగనాకుచ
 స్విన్నపటీర సౌరభవిశేషవరీమళమై యెలరై సంత
 పన్నవిపన్నభూరినుఖబంధురమై మలయానిలంబొగి. ౨౫

క॥ ఆమలయానిలమొలయుట
 చే మహిసురులును నృపాలశేఖరుఁడును భృ
 త్యామాత్యాదిజనమ్ములు
 నామోదరసాబ్ధిదేలు నాసమయమునక. ౨౬

నీ॥ కాషాయవస్త్రమ్ము కటితటమ్మునఁగ్రాలఁ గాయమంతయు భూతిగడలు
 కొనఁగఁ, ద్రివిధాపగామృత్తు నుదుటిపైఁ జెలువారి మస్తకమ్మునజటా
 మకుట మొలయ, దండకమండలుద్వయము కేలనెసంగఁ బాదమ్ము
 లందుఁ బావాలుదనర, పేరురమ్మునఁ బద్మబీజమాలయెలర్ప వీణియ
 బుజమ్ముపై రాణనింప;

తే॥గీ॥ సంబరమునుండి కృష్ణకృష్ణాయటంచు
 సరససంగీత భంగీత సంగతులను
 బాడియాడుచు నానందభరితుఁడగుచు
 వచ్చెనారదుఁడా నృపవసునికడకు. ౨౭

ఉ॥ వచ్చినమానిఁగాంచి సభవారలవారణగౌరవంబుపై
పెచ్చుగలేచిరంతఁ బృథివీపతికల్పిత పూజకెంతయు॥
మెచ్చి ముసీంఁడుఁ డాదరముమేకొనఁ దన్నుపమాళిదత్తమా
పచ్చలగద్దెపై హరినిఁబాడుచు వేడుకపిచ్చులింపఁగన్. ౨౮

న॥ సుఖాసీనుండై.

ఉ॥ సందకుమార భక్తజననారకతారక గ్వారకాపురీ
సారసచందనద్రుమ సనాతన నూతనగోచుండగి
బృందమిళింప బంధురపరీమళధామమరంద నీకిదే
వందనముల్ పదింబదిగ వందలువేలు పురందరాద్భుతా. ౨౯

ఉ॥ ఇందుముఖమనోజ జగదీశ రమేశ విధిశనుత్య ని
ష్పందయశోనిశాల పరిపాలితసన్తునిజాల సన్తనౌ
సందన భక్తచందన కనత్కనకాంబర కృష్ణ నీకిదే
వందనముల్ పదింబదిగ వారిజగోచన పాపమోచనా. 30

క॥ చిక్కపుతవముల జపములఁ

జిక్కపుజన్నముల నేమిచేసిరో? నీకా

టక్కరిగొల్లవెలందులు

చక్కఁగఁ జిక్కితివి వారిసందిఘలంఘన్. 31

మ॥ అలినీలాలక భీష్మకన్యతొడపై నానందముండెల్పులీ
లలుచెన్నారఁగ సత్యభామ మగురాలాపమ్ములందేల్పు ని
చ్చలు పైపెచ్చుగ నాసుదంతవిడమున్ జానెప్పనందీయ మె
చ్చులకున్ మెచ్చులొసంగు నీవిహృతికిన్ జోహారుజోడించెదన్. 32

శా॥ కోకల్ చంకనుబెట్టి గూఢగతిఁ దఱ్ఱుంగొల్లముల్లాండ్రబల్
వీకన్ వంచనచేసి పొన్నపయికిన్ వేంచేసి కూర్చుండి త
ద్రాకాపూర్ణనిశాకరాసనల మర్చుంబుల్ విలోకించు,,నీ
జోకల్ లోకము మెచ్చుపోక" లనుచున్ జోడించికేల్తోడ్పెదన్. 33

శా॥ రాకాచంద్రకనన యూఖతతిమిటాజేరి కాళిందిలో
నేకాంతమ్ముగ గొల్లచేడియలతోనిచ్చల్ పిసాళింపఁ గొ
క్కోకాచారము దప్పకుండ ననుఁగుంగోపాలకుల్ సూడ స్వే
చ్ఛాకాంతంబయియొప్పు నీదయిన రాసక్రిడకేమొక్కెదన్. 38

క॥ అనిమాటిమాటికిని న
న్వనజాక్షునిచర్యలెల్ల నర్జించుచు భ
క్తినిమిలితలోచనుడై
ముని వీణియమీట రసముమోటలుగట్టన్. 39

క॥ నెట్టికొనినారదుఁడు రస
ముట్టిపడన్ జలజనయను నెగిఁబొగడఁగ న
పుట్టనను బృహత్సేనుని
పట్టి వినియె నలపుకొంత పయిపయిబొంగన్. 40

స॥ పిమ్మట నారదుఁడును బృహత్సేనుఁడును గొంతవడినుచిత ప్రసంగ
మ్ములఁ గాలమ్ముఁ బుచ్చుచుండి రట్టియెడ నమ్ముని కెలననున్న లక్షణం
గాంచి నృపున కిట్లనియె.

ఉ॥ ఈయెలనాగ పెండిలికినీడయి తోఁచెడిఁ బెద్దలెల్ల నా
హాయనబొల్పు నూత్నమదనాంచితు నెక్కకుమారకున్ జగ
ద్దేయునిఁజూచి సర్వజనగేయముగా నికనై నఁపెండిలిన్
జేయక మిన్నకుంట తగునే? సరపాలకులూపతంసమా! 41

క॥ అన జనవరుఁడిట్లను నొ
యనఘా! తగునట్టి సరసరాగ్రణిసుతునిన్
జననుతుని మీరలారసి
వినిచిన న వ్వానికిచ్చి పెండ్లియొనర్తున్. 42

చ॥ అనపుడు మానియిట్లను ధరాధిప! మానులమైనమాకున
చ్చినపునుఁడు ప్రాకృతులు సెప్పెడివారలబోలె మీకు న
చ్చునె యటుగాదో నామదికిఁజొప్పడువాని వచింతు నాతఁడి
క్కనకనిభాంగికిం దగినకాంతుఁడటంచుఁ దలంతు నెంతయున్. 43

ఉ॥ ద్వారకనేలువాఁడు సముదారగుణాఘ్యుఁడు మేలువాఁడు నా
కారముచెప్పనేల రతికాంతునిగన్న మనోహరుండు దు
ర్వారరిపువ్రకాండమదభంజనుఁ డాతనికన్న మేటి యీ
ధారుణిఁగాను నాకముఖధామములందుఁ గన్గ విన్గజుమీ. ౪౧

ఉ॥ ఆతనికాతఁడేవ్రతి సమస్త విధములఁ ద్వత్కుమారికా
రీతియుఁజూడ నాతనివరింపఁగ నెంచెడియట్లఁ దోచుమే
వీతరుణీశిరోమణికి నీడతఁ డాపరిభూతశంబరా
రాతికిజోడు నీతనయ రాజవరేణ్య! యెఱుంగఁజెప్పితి. ౪౨

క॥ కానియొకసందియముకల
దీనరలోకాధిపతులకెల్లరకును న
మ్మానిజననుతుఁడు గొల్లఁడు
గానినృపుఁడుగాఁడటంచుఁ గలదివచింతు. ౪౩

క॥ నారాయణుండు ధరణీ
భారము వారింప యాదవకులమ్మునఁ జె
న్నారో గృష్ణుండన నీ
కారసి తెల్పితినిఁ గడురహస్యంబైనన్ ౪౪

క॥ చకితులగు లోకులకు వెఱి
నకతీటదుగాన నెకయుపాయము కడునె
న్నికయగుగతిఁ బెల్పెద వా
రకచాటింపుము స్వయంవరము జగమెల్లన్ ౪౫

ఉ॥ నీకొమిరెన్వరింప ధరణీపతులెల్ల రహంక్రీయామగో
ద్రదేకమెలర్పరాఁగలరు తెల్లముగా నపుడీపు మత్స్యయం
త్రాకలనమ్మునన్ జయమునందిన సుందరుఁడికుమారికన్
జేకొనునట్లుగాఁ బ్రతిపదేయుముపాయము న్యాయమైతగన్. ౪౬

ఉ॥ దానికిఁగృష్ణుఁడొక్కరుఁడు దక్కఁదదన్యులశక్తులాతఁడ
మ్మాని జలమ్మునందుఁగని యుష్పరవీధిని మత్స్యయంత్రముం
బోసరుకంగలాఁ డతని పోడిమి యన్యుల కబ్బనేర్చునే
యానరరథ్యచోదకునికడ్డమె? యెంతటి రాజపంధ్రులున్. ౪౭

మ॥ జయలక్ష్మీలలనామనౌహరుడు కృష్ణస్వామి నీపుత్రికిన్
బ్రియుడైయొప్పెడి నిక్కమియ్యది నృపుల్ పేటెత్తిపై నచ్చినన్
లయమందింపగఁజాలకున్నె శిశుపాలధ్వంసి నీకేల ని
ర్భయమారీతి నెనర్పమిల్లు, శుభముల్ వాటిల్లు నాయానతిన్ . ౪౮

క॥ అనుపలుకులువిని నృపవరుఁ
డనుమోదముచెందె మానియరిగెం దనయు
చ్చను లక్షణకున్ మనము
మనసిజజనకుపయి మాటిమాటికిఁచాలెన్ ౪౯

తే॥గీ॥ అంత సరపతి పురమునకరిగె లక్ష
ణాంగనామణి యంతఃపురాంతరమున
కేగఁ జెలికత్తెలందఱు నిండ్లుచేరి
రిరుణుడరుణప్రభాంకితకిరుణుడయ్యె . ౫౦

శ్లో॥ ఆ శ్వాసాంతపద్యములు . శ్లో॥

క॥ ఘోరీ భాషావ్రజ్ఞో
త్కర్షాకరిత యశోధికా శంకరసం
కరణసమబుద్ధియుత య
మర్ష స్వీకృతివిరహిత మానితచరితా . ౫౧

ప్రస్వీణి॥ పాకనాట్యన్వయా బంధురాలంక్రియా
శ్రీకళత్రాంఘ్రిసంసేచనాప్తోదయా
గోకిరెడ్డాప్తసంగుప్తకీర్తి గుణా
లోకనైకప్రియా లోలుభత్వాప్రియా . ౫౨

పంచచామరము.

ధరామరస్థిరాదరా వృధావిధోక్తనాదరా
నిరంతరానురక్తిచిహ్న నిత్యపోషితప్రజా
వరాభిధేయసస్తుతత్వపండితా యశోన్వితా
ధరావరేశ్వరా సమస్తధర్మమర్మభాస్వరా.

౫౩

శ్లోకము గద్య శ్లోకము

ఇది...శ్లోకము తిరువతివేంకటీయ లక్షణాపరిణయంబను

మహాప్రబంధమునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు .

శ్రీమత్పుర దేవతాయైనమః.

తిరువతివేంకటేశాయము.

ల క్షణా ప రిణ య ము .

ద్వితీయాశ్వాసము.

కర లోకోన్నత సుగు

ణాకర యావనకలావిహార సుకవితా

పాకవివేకముగలకవి

రాకకలరువేల్పుగిడ్డి రామారెడ్డి.

తే॥గీ॥ అవధరింపు మనంతరంబబ్బబంధు

నందు రాగాతిశయమెక్కుడై చెలంగె

స్వగతుడగు హరి వరుగఁగోర గమకించు

లక్షణకుగలరక్తి దెల్పునెయనంగ.

౨

క॥ అంబుజబంధుఁడుపూర్ణత

రంబై యర్థమయి కొంతరాణించియు సూ

క్తంబై తగుబింబమునఁ గ్ర

మంబుగఁ దాఁబశ్చిమాద్రిమాటున కరిగెన్.

౩

క॥ హరిదశ్వుడు తనగృహమున

కరుదెంచెనటంచుఁ బశ్చిమాంబుధి మణులగా

గరమునఁ గానుకొనంగఁద

దరుణచ్చవిబొల్పెననఁగ నరుణుండెనఁగెన్.

౪

తే॥గీ॥ పశ్చిమాచలమునఁ గాంతిపరిధవిల్లెఁ
గాని తూరుపుఁగొండరిక్తదశనందె
“నెకఁడు చెడిపోవుపైఁగాని యొకఁడు బాగు
పడుటలే” దని జనులూడుపలుకు నిజము.

౫

తే॥గీ॥ వారకాంతనువదలి యంభోరుహాస్తుఁ
డరిగినంతన యద్దాని నంటుకొనఁగఁ
దమమరుగుదెంచె, వారకాంతలకుఁ దగిన
వాడువీడిన దురనస్థ నచ్చుటగుదె.

౬

ఉ॥ అంబుజముల్ చలించె బతగానళి గూల్ల గునేగుదెంచె ది
రంబులనుండి విప్రులు కరంబుల డంబుగ నీరుకావిన
స్త్రంబులసంపుటంబులు పొసంగ గృహంబుల కేగుదెంచిర
ప్రభంబున సంజతగై విరఁబాటెడమంబు క్రమంబుగా దెసల్.

౭

తే॥గీ॥ కొండలన్నియుఁ గాటుకకొండలయ్యెఁ
జెట్టులన్నియుఁ జీకటిచెట్టులయ్యెఁ
బండులన్నియు నేరెడిపండులయ్యె
నేమనఁగనచ్చుఁ దామసిదీమసంబు.

౮

ఆ॥ నె॥ జలజ జలజబంధు శరదాభిములయందుఁ
గలుగురాగ మెల్లఁ గలసి జారి
జారిణీ మనఃప్రచారంబుగావింపఁ
బోలు లేకయున్న బోవుటెట్లు.

౯

తే॥గీ॥ గగనమనుగని పెకలించి కాలపురుషుఁ
డందుఁగలవజ్రములఁబయి నమరఁబెట్టు
చున్న పోలికఁ గ్రమముగా నెక్కటొకటి
గాఁబ్రకాశించె దారకల్గములుగట్టి.

౧౦

చ॥ వెలవెలబాటెదూర్పుదెస వేవిభులొప్పినవొంద గర్భిణీ
లలనమొగంబునైలె శుభలక్షణలక్షితం దైదిగంగనా
తిలకముసాంపునకదగి ప్రతిక్షణవర్ధితకాంతిసంపదల్
చెలఁగఁగఁజండురుండుప్రసిద్ధిచేక సగపాలుతమంబడంగఁగఁ.

౧౧

క॥ కలువలపాలిటి పున్నెము

కులుకుంజనరాండ్రపాలికోరిక గజదొం

గలపాలిటి మృత్యువు వె

న్నెలరాయడు వెలిగె నిరహిణీశత్రుండ్లె.

౧౨

క॥ కేరె జకోరములెల్ల వి

చారమునమునిగె జక్రజంపతులు జలం

బూరెన్నెలరాల్ జే

కూజెడ్డంపతులకింపు కొలచులుజేతె.

౧౩

తే॥గీ॥ పద్మినీకాంత తనుజూచి పనలునవ్వ

గాత్రినగసాగెదాని రైరవిణిచెలగి

యేకేనియు సమనసయేగుమీద

గాణనెనగెడిపున్నమ రాకపోదు.

౧౪

న॥ ఇట్లు చంద్రుండు నిజ్రంభించుటయు.

ఉ॥ నారదుడేలవచ్చె? జననాయకుమ్రొలకు, నచ్చుగాక తా

మారునిగన్నసుందగునిమాటల నెత్తగనేల? యెత్తుగా

కారమణీమనోహరునియందను నామదికెక్కనేల? “నా

కోరికదీచ్చవారెనకొకో? యిపు” డంచు మనిందలంచుచు.

౧౫

మ॥ అనురాగంబడి కన్నుగానను మనంబొమ్మిపల్లముల

గనకెచ్చోటకు నెననేగు నికనేడ్కల్ మంచియు జెడ్డయు

మునువేనేరవు మన ఘండు చపలాత్తుండెంతయునూర్చు డం

గనలకా గోకునజేసి మీదనబడు శక్యంబే? నివారింపగల.

౧౬

క॥ అనిపలుదెరంగుల మనమున

జననాయః పుత్రి ప్రిబలసంశయదోలా

వినిహితమగు తనహితమున

కనుమతలగు చెలులులేమి నటుచూచుతటి.

౧౭

ఉ॥ నెచ్చెలులేగుదెంచి ధరణీవగువుత్రికఁగాంచి తద్విధం
బచ్చుపడంగనెంచి ప్రియమారఁగ డగ్గరఁజేరి యెంతయుఁ
బొచ్చెములేనికూర్చి పొలుపుఁ దెలువఁ విరహఁగ్నిపైవఁ
హెచ్చఁగఁబచ్చువంటిదొరహెచ్చుఁనుఁ బయిపెచ్చులైతఁగఁ. ౧౮

క॥ పొదలుటకు సంశయించుచు
ముదితకుఁదామిట్టులనిగి ముద్దియలు బళ్ళి
యిదియేమివంత? తాపా
స్పదమయ్యె లతాంగి! మేను తుణకాలమునఁ. ౧౯

చ॥ కుచములఁ దారహారములఁ గ్రొంబొగరేఁ గుటయేమి? చందనం
బుచిటిఁబులేమి? మేను తెలుపుం బలు పెక్కుటయేమి యంతఁ
విచికిలగంధి నీకుఁ గనువేదలుగుల్లినహేతునేమి? యిం
తచవలతఁ వెనంగను విధంబదియే మొ? యెఱుంగఁజెప్పమా. ౨౦

క॥ నీవై ఖరిచూచిన నీ
భానంబలతుంటవంటివానికి నిలయి
భానము గనెననితోఁచెడిఁ
బై వారమె? యేమునీకుఁ బద్మదళాక్షి. ౨౧

క॥ కాపున నీనెమ్మదిఁగల
యావత్సంగతులు చెప్పమందుగల కా
ర్యావసరము గనుఁగొందము
నీవారికిఁదెలియకుండ నీరజనేత్రా. ౨౨

చ॥ అనిగ్రుచ్చిగ్రుచ్చియడుగు నెచ్చెలులకచ్చెలిమిన్న గ్రన్నననిట్లనియె. ౨౩

ఉ॥ చెప్పెడిదేమి నాకుఁగలచేవయుఁ ద్రోవయుమీరకాదె? మీ
యొప్పనికార్యమందు మదినుంచెడిదాననె? మీకుఁజెప్పటల్
తప్పనె? తప్పగల్గునె? విధానమెఱింగిన ప్రోడలైన మీ
రెప్పనిసేయఁజాల? రిదియెంతటికార్యము మీరుపూనినఁ. ౨౪

ఉ॥ నారదమానివచ్చి జననాయకుమంగరఁ గృష్ణుచర్య లిం
పార విపంచికారవము హాయిగఁగూర్చి నచించె, జించెన
మూరుఁడు నామనంబు పలుమారు శరమ్ములనించినించి, యో
సారసగంధులార! యెకసక్కెము చేసెనరేము? నెమ్మదిగ్. ౨౫

చ॥ అవనివగుండు నమ్మునివరాగ్రణియాస స్వయంవరమ్ముసే
యవలయునంచు చెంచె నపుడాచురవైరి యనుగ్రహించి యీ
యవనికిరాకయున్న మనమావలజేసెడిదేమి హానికొ
క్కనిమయమాని? నావలపుకాంతలు నేనకువేయి గల్గెగల్గ. ౨౬

సీ॥ ఎనుటొమ్ముదిగక నెమ్మదికెక్కు పలుతక్కులొదవించు హక్కిణీయునతి
కన్నఁ, దొడఁజేరికడుమీటి గడిదేసి ప్రోడయై ప్రేమచూపెడి సత్యభా
మకన్న, నును కెంపుకనునింపులను జుపునుంకించి భయపెట్టికలఁచు
జాంబవతికన్న, జలమూని తలఁపాని వలపేనియతిజేసి లీలనొలార్పు
కాళిందికన్న;

తే॥గీ॥ నెచటదొరికిన నచటన యిండ్లకడకు
లాగికొనిపోవు గొల్లలుల్లాండ్రకన్నఁ
జక్కఁదనమున్న దాననొ? చాకచ్య
మున్నదాననె? యేను దామోదకునకు. ౨౭

న॥ అని పట్టరానితమకమ్మున నెట్టకేలకు గుట్టుచెడి నెట్టగదున నెట్టకొని యి
ట్టనట్టనుదోవమిం దనలో. ౨౮

సీ॥ ఆరుక్మిణీదేవి కధరంబవై తేని యధరమా! తనధరసుధలభించు
నాసత్యభామకు హస్తంబవై తేని హస్తమా! యతనికేలంబఁగల్గు
నాజాంబవతికి వక్షోజంబవేని వక్షోజమా! తన్నుఖాంకురములొలయు
నాసుదంతకుఁ గన్నులై జనించితిరేనిఁ గనులూ! యతనిఁగన్లెనఁగనబ్బు;

తే॥గీ॥ తుదకు నొక గొల్లనునతికిఁ బదములైతి
రేని చరణమ్ములూ! యాటేనిమాళి
మానస లభించు నారీతిమాని నన్ను
నాశ్రయించితిరేమి భాగ్యమ్ము గల్గె? ౨౯

ఉ॥ ఎంతటిసోయగంబో? మఱియెంతటిచక్కని చాకచక్యమో
యెంతటివీరిత సంతసమో? యెంతమనోహరతావిశేషమో
యెంతటితీరివయో? మఱియు నెంతకునెంతయుఁగొకయున్న న
క్కాంతలు సన్యకాంతలును గంతుని చుంతసమందునుంతురే. 30

ను॥ మనసుందిట్లగ రాదు కోయిలలతో నాఁగొడ్డఁగారాదు నె
మదివారింపగ రాదు కోర్కెలపసఁ మదింపఁగారాదు ను
రముగఁగ్రుంగుగఁ జేయరాదు తనకామం బన్యతావారితో
మొదలేచెప్పగ రాదు కష్టమకదా? పూఁబోడిమెప్పుట్టాల్. 30

క॥ మదనా! నీకిది యెంతయు
పదనా? నీవంటివాని కపదలబూచఁ
గదనాద్భుతి తగునా? యా
పదనాటిసవారిమీఁద శాసనబలంబా. 31

క॥ పాలయఁజుకలుగల కలుకుల
కలఁక వెలికిఁగొలుపుతలఁపుగలిగింపఁగని
గలిగించెను జలజాసనుఁ
డిలవెలియఁగు జలజమ్ముల నేచదనకిటా. 32

కి॥ కలసిమెలసి చెలరేగెడి
తలుసేతఁబనులకు నలపుతలఁపులుపైపై
సెలఁయించిన గలుగును నీ
కిలఁజలనములేనికీర్తి లి క్కుశరాసా. 33

చ॥ భజములుతీటనట్టివను బోరఁగరాదె? పురానితోడ నీ
రిజముఖుల? ధనచ్చితశరములదాడికిఁ దాళువాని నీ
విజయమెఱుంగమే? యజుఁడు విష్ణుఁడు బ్రహ్మఁడు నీకుదాసుల
ర! జగములెల్లగెల్చి యొకరామపయింగగునా? ప్రతాపముల్. 34

శ॥ రా జీసంబయటంచువైచెనిపు తద్రాజీవమున్ జీవమా
గా జాగో? యలగు జీవమును గ్రూరంబై వెలింజేయునొ
రాజీవాస్త్ర! ధనద్విసాదములు మార్జాలంపునయ్యాటలై
రాజీవాక్కుల నేచుచున్నవిది ధర్మ బాసెనిబోటికిన్. 35

ప॥ అని చందుని ద్వేషించి.

తే॥గీ॥ తండ్రిజీవనదాత నీధామమెన్న

జీవనదమార్గమాకృతిగీచిజీవ

నన్వయాపమ్మ నీకు ననాథజీవ

నావహరణంబు యుక్తమానా? శశాంక.

32

తే॥గీ॥ పంకజములకునీకును బద్ధవైర

మట్టిపంకజసాయకు శనుననించి

చేచమామిదవార! రాజీవప్తైర

పరమశక్త్రులుగలసిన బ్రతుకందగమె.

33

చ॥ సహజకళంకమంది గుగుసామజతూననుగూడి యామిసీ

నిహరణశీలివై నిభునిన్నిలువోపకయున్నయట్టి నీ

యహమికకంగ నామణులునా నొక లెక్కయె? యింతయేల? నీ

యహము పరమ్మనుంగనని యెడ్డులనేమన నేమిలాభమా.

34

చ॥ ఎదుటికివచ్చి పుష్పమాల నింపుజనింపగఁజల్లినట్టి య

మ్మనను మహూగ్రణిపమున మాపియాయురవైరి యెచ్చుమఱి

గవలకి నెత్తికెక్కునినుఁ గాదనఁడాగ్రహమునఁ డక్కటా

మది నొకలింగఁగారవని మాటికిఁ దానభిమానమూనెనొ.

35

కి॥ అని చంగురునిం బలుమరు

గినిసిపలికి చెప్తుంటిం దికిరమ్ముల మిం

చినగతిఁ గేరెడి పికిములఁ

గనులెఱ్ఱగఁజేసి యనిలుంగని యిట్లనియెక .

36

క॥ చలమానవేల? మలయా

చలమాయతమా! పయోగచలమానినులె

బలమాటజేయు టిది మొక

బలమా? కలమాటతెల్పు పథిగులఫలమా.

37

ఉ॥ ఈగతిదూఱిదూఱి యొక యంతయుఁదాళఁగలేక మూర్ఖులై
గాఁగని నెచ్చెలుల్ చలునగండము గుబ్బలఁబూసి నీతల్
దోయ్యములెన్నియేనియును తోచినవట్టునెనర్చి తేర్చి యిం
కేగతినిర్వహింతుమని యెంచి తలంచుచు నున్న యంతటా. ౪౩

శ్లో॥ కెలనఁ బంజరముననున్నచిలుక వలికె
నేల? యీలీలయోజింప నేనుగల్గె,
గృష్టునెఱుంగ నె? ద్వారకకేగలేనె?
కార్యమునుబొత్తువటచెడి గతులెఱుంగ నె? ౪౪

ఉ॥ మున్నెక నాఁడుచూచితిని ముచ్చటమీఱఁగ ద్వారకాపురం
బన్నగపై రిప్రోలు నగజాధిపువీడు రమేశురాజధా
నిన్నగజాఱునన్నగరినిచ్చలుఁగాపుగమున్న భూసురుల్
జన్నములందుఁబ్రోడలు విశాలయశుల్ నిగమాంతకోవిదుల్. ౪౫

ఉ॥ వారలపాండితీమహిమ వారలయోగ్యత వారితీరు న
వ్వారికులానువర్తనము వారలశేషము వారిసంపదల్
వారికుటుంబవైఖరులు వారిపగోపకృతిస్వభావముల్
వారిజనాంధ్రుండలు నణఁగనసేయఁగ లేఁడొకింతయున్. ౪౬

క॥ అదియేమివీరితయో యొక
పదియేడులు నచ్చువటకెపడమున్ గ్రతుమున్
దనముట్టఁజెప్పనేర్తురు
చనువులకిక్కిలగు బ్రహ్మచారులు సగరిన్ ౪౭

ఉ॥ కష్టలపైఁబరితీనిడఁగాఁ దగు వేదము, శాస్త్రమన్నమీ
చిత్తమువచ్చినంత యిఁకఁజెప్పెడిదేమి కవిత్వమన్న పే
రెత్తి జయింపశక్యమె మఱెవ్వరికేని, సమస్తవిద్యల
స్వత్త సభాసురాగ్రణులపాలనరాదె? మఱింతయేటికిన్. ౪౮

ఉ॥ రాజులకేమి? సంపదలరాజులు వారలువేరె? తత్పురిన్
రాజులు నిర్జితప్రథితరాజులు రక్షితవేదశాస్త్రవి
ద్రాజులు నమ్రదాయితనరాజులు సంపదలందుమేటిరా
రాజులు కీర్తి నిర్జితరాజులు రాజులుభోగసంపదన్. ౪౯

తే॥గీ॥ కోమటులసంపదలను బేర్కొనగ నేల

యాదియంతమ్ము నెందియు నాదియంత

మునుగనక మధ్యమమ్ములై చను ననేక

ములు మణులు నజ్రములు రత్నములును నెలమి.

౫౦

తే॥గీ॥ విష్ణుపదజాలు నదనద్వివేక మెఱిగి

తగునంతాప్తి చే మహేశానయముగాంచి

పిధునిసంసేవముగల్గి చిధిచిహితగ

తులనతులవై ఖరుల నెప్పుదురు పురమాన.

౫౧

ఉ॥ అప్పురివారకామినుల యందముచందముటుండనిండు బలో

గుప్పలుగాధనంబు పదికోటలొసంగినగాని నీచునిగా

తెప్పలువిప్పిచూడరుసరేకడ! విద్యలుసూపిద్రవ్యముగా.

గొప్పగనంగ్రహించి యనుకూలురగూడి నుభంతురెంతయుగా. ౫౨

ఉ॥ అందమునందఁ దన్నగరమంతలి గొల్లవెలండులే మగు

చ్చందినగంధులం గెలువజాలుదురన్న ధనాంగనామః

బృందమునెన్న నేల? పురపీఠులఁ బూవులనమ్ముబోట్లతో

డింతులదూగ నేర్పునె బెడంగున చంభయు గింభ మేనియుగా. ౫౩

ఉ॥ పూవులతోటలా? ముదముఁబుట్టంగఁజేసెడి మేళితావులా

గొవులతీవులా? మణులుపన్నిన మేల్లికడానిమేడలా

నూవులతొవులా? మధురమంజులకోకిలకాకలీకం

ద్రావములా? మసూహరిము తత్పురిమెన్నిట నెన్నిచూచినగా. ౫౪

క॥ ఆపురమునేలికొనెడి మ

హాపురుషుడుకాఁడె? కృష్ణుడనగ, నతనితో

సూపమున నస్యవిధమున,

నేపురుషులు సాటివత్తురే భవనమునగా.

౫౫

సీ॥ పురిటింటనున్న యప్పుడ పూతననుగొట్టి మేటివిభ్యాతిచే మించినాడు
అతిబాల్యమైన ప్రాయమున మద్దులగూల్చి యందరానియశమ్ము నంది
నాడు, అంతకింతైన ప్రాయమ్ములోనన దావదవము మ్రుంగి ప్రవశస్తి
దవిలినాడు, అంతకొక్కంత హెచ్చైన ప్రియముననే నగమెత్తి నత్తి-
రినెగడినాడు;

జే॥గీ॥ కాళియాహిమవంబడగంగద్రొక్కె
గంనుహింసిండు దనవారికప్పుము శిపె
బెండ్లియాడె గుచ్చేలుగుబేరుజేసె
నాతడగుగాదె? శ్రీకృష్ణుడతివలార.

౫౬

క॥ పదియాలు వేలచెలులకు
మననుండు వెన్న పెరుగు మఱపించి మునం
బొదనగఁదని బలిసిన కో
వివనూన్యుడతండు గుఱుతు వేటిక నేనా.

౫౭

ఉ॥ ఆతనిచిత్రమేమొ యొకడయ్యను సందటికిన్ని గూపుతై
ప్రేతలసొక్కజేయుచును వేయివిధమ్ము మెప్పులంది త
చ్చేతములందు నెప్పుడునసించు నటంచును జెప్పవంటిమా
జానులజూడబోయి యొకనాడు నిదమ్ముగనమ్ము డింతయున్. ౫౮

చ॥ అను శుకరాజమాటలు హృదబ్జముబిట్టలరింప నెచ్చెలుల్
పని గదియంగజేరి వృథివీవరుపుత్రికఁగాంచి నీమన
మ్మనఁగలకోర్కె-లంపలరిం బూర్తియొనర్పఁగ బూనినట్టిని
యనుగుశుకమ్మమాట వినవచ్చు మనఃపరితాపమాఱఁగన్. ౫౯

చ॥ పులుగులకిట్టికార్యములు పూనగఁజెల్లవటంటు నెంచగా
నలనడదల్లనాడు నమయంతికి నన్నలుతోడ నేస్తముం
గుంపదె, యొక్కయంచ? గనగా నివికొత్తలై తత్తదున్నత
స్థలములకేగఁజెల్లునె? వెనకమఱియొక్కరి కెంతవారికిన్. ౬౦

శా॥ ద్వారముల్ పనిచేడు కోటలనినన్ దాటుల్ తనంతస్థితా
 గారంబుల్ సారశంకలేడు పులుగుల్ గాకిట్టికార్యములే
 వ్యారల్ దీర్పగలారు? నీమనమునన్ బాటిల్లుతాపము నీ
 కీరాగ్రనరుతోడఁ జెప్పదగదే? కీరేశ్వరాలాపినీ. ౬౧

ఉ॥ అమ్మరూ! యిట్టికార్యములయందెట్లు జాగొనరింపరాదు చే
 గమ్మగనీమనొరథము గాదలిచిల్క-కుఁజెప్పివంపు జా
 లమైనరింపజోకుము విలంబము చెట్టయగున్ , శుభస్వశీ
 ధ్రు" మ్మనిచెప్పినన్ వినవుగాతడవాయె నిశీధమేగెన్ . ౬౨

క॥ అనిమాటిమాటికిని బో
 ధనచేసెడచెలుల పసువుదనరంగంగని నె
 క్కొని మఱియు మఱియు బోధిం
 చిన మెల్లనఁజిల్క-తోడఁ జెలియిట్లనియెన్ . ౬౩

కి॥ రమ్మనుమీ సైపుట భా
 రమ్మనుమీ విరిహమతిభరమ్మనుమీ వా
 రమ్మనుమీ న్యనధి సుదూ
 రమ్మనుమీపు స్యయంవరమ్మనుమితగ్గె . ౬౪

క॥ చలమనుమీ నుగునగు ని
 శ్చైలమనుమీ మన్తనంబచలమనుమీ దృగం
 చలమన్యులపై నిదిచం
 చలమానినిగాదటంచు శౌరికిఁజెపుమీ. ౬౫

కి॥ మొక్కితిననుమీ తిసగుం
 గక్కితిననుమీ విశేషతాపభరిమనన్
 సొక్కితిననుమీ మిగులన్
 జక్కితిననుమీ స్వయముగఁ జెప్పితినుమీ ౬౬

క॥ అనుమానమేల? నిక్కము
 నినుమాననటంచు బలికెనెలఁతుకవేర్కిన్
 జనుమాన మొసఁగుమనుమా
 చనుమా కనుమా కృపానుసారిన్ శౌరిన్ . ౬౭

క॥ విగులరులు నగులునుగులు హి

మగుచియునకృమగుచి పికమాద్యధృంగ

స్వరమురుభీకరతుమే

మఱి కిదియంతయును దెల్పుమా నగహరికి.

౩౮

ఉ॥ అనియనుపక శుకంబరిగె సంచితసంచితపుణ్యగణ్య స

జ్ఞసధననందనందనలసత్పదపద్మ రజోనుషంగస

ద్మ నిభృతవాసభాసుగమదా ప్రమదామృదుగానదూపదే

సనిచయమై తస్మిన్సలదాస్యోకకు గగుబంతచారియై.

౩౯

తే॥గీ॥ కుక్కులములంత గొక్కురుకోయలనియె

దక్కులందించుకించు తెల్విదోచె

జక్కుపుడిచె బొలుక్కుసజూడజూడ

దీపములు తెల్లవారె సంతాపమాటె.

౪౦

శా॥ చోరుల్ తాటిరి తాగల్ జాణిగె గచ్చున్విచ్చుగాజారిణి

జారుల్ వాటిరి మానుడు మఱలె గాసారంపుదీరమ్ములం

బాటుల్ సేరిరి దూరమేగుపధికుల్ మార్గమ్ములంబట్టి రం

భోరులెసరభపూరపూరితములై పొల్పొనెనుండెమ్మెరల్.

౪౧

సీ॥ అభిసారికాంగ నావ్యభిచారి ములుతగ్గె దమము తూరుపువర్వతమ్ము

డిగ్గె, గువలయమ్ములరింగు దవునవ్వలముణింగె పెడపింటివాని యాగ

డమడంగె, బద్ధి సీకాంతకు బ్రాయంబునిండా రె సంబుజారికి వైభ

నంబుతీతె, నేకీభవించుచు గోకమల్ చెలరేగె గుడ్లగూబలు కొండ

గుహలడాగె;

తే॥గీ॥ రంగుమెయి మత్తునస్తుప్రల్ మ్రొంగిమ్రొంగి

యొడలెఱుంగనిరతముల బడలిబడలి

తెలివిగనలేని బలుసోమరులకుడక్క

దెల్లముగ నెల్ల వారికి దెల్లవారె.

౪౨

ఉ॥ రంగుగఁ దూర్పుకొండపయిరాజులు చెట్టునఁబుట్టినట్టి నా
రంగఫలంబనంగఁ గడురమ్యములౌ సరుణప్రభాచ్ఛటాన్
నిగినిఁబర్వ బంకజననీకమనీయత మాటిమాటికు
పొంగనహస్కరుండు పొడువుంగ నెఁ జక్కనలొక్కటైతగఁ. 23

తే॥గీ॥ ప్రాజ్ఞగము సూర్యుడనువుతుఁ బడయుకతన
సంతసమ్మున దిక్కులకంతరిక్త
రాంకనమ్ములు బహుమతి రాణమెఁగె
నాగఁ నీనెండచెన్నా నె న్నాల్గుదెసల్. 24

ఉ॥ అంతకు లక్షణాసతియు నాబిడనెచ్చెలులున్ దిగంతర
ప్రాంతనిమక్తదృష్టలయి పల్లరు కీరమురాకచూచుచున్
గింతుదురంతతాపమునఁగ్రాగెడి రాతనయన్ బ్రమాదిత
స్వాంతమెనర్ప నేగిరి వసంతునికోటకుఁ బూలతోటకున్. 25

సీ॥ గొలలచేదూఁగుకదళికల్ ఫలమ్ములఁగొమరాదునారి కేళములగములు,
చేయెత్తునిచుపువ్రెచ్చెడి పూగములు కిసాలయములఁ దగురసాలంపుఁ
దిరులు, పూలఁబిందెలఁబండ్ల వ్రాలెడి పనసలు పంకిసఁచెఱకులఁ బ్రబ
లుమడులు, నమగడ్గునగునుజొప్పడు పిల్లకాల్యలు నెఱికినింపగుపంట
చేలు;

తే॥గీ॥ చక్కనికొలంకులును మేటిచంద్రకాంత
ఫలకవేగులు కేళకూకులు సుమాళ
మలకుకేళిగృహమ్ములు పొలుపుదెలుపు
వలపుజలికెడియుద్యానవనమునందు. 26

సీ॥ ఉభయపార్శ్వములంపునుప్పెరు మల్లికాపతితిసాంగర్యంబు పారఁ
జూచి, దూరదూరమ్ముగాఁ గేరుకోయిలలతోఁ గులదూఁగుమాపుల
నరసియరిసి, జలజలరాలు పుష్పములకుప్పల సౌభధముపైల్పు పొగ
డవృక్షములుగాంచి, మలయవాయుపులచే గలయఁబర్వెడివరాగ
ములనెప్పెడి నికుంజగులనెంచి;

తే॥ తమ్మిపూదేనెగ్రోలి చిత్తమ్మునకు ము
దమ్మునుండిమ్మునుంగమ్ము తుమ్మెదలర
నమ్ములకు నిమ్మయిన తటాకమ్మపొంత
వింతయగుచంద్రకాంత శిలాంతరమున

22

శా॥ కాలతే పముకోసమ్మై సోగసుతా శంసారిసంసారపుణ్
హేలల్ వాసుమ లక్షణాంగనకు నెంతేమోపముంగూర్పుచున్
వేళాకోళములూడుచున్ నృపసుఖిన్ వేమాగునూరించుచున్
హాళిన్ దేచ్చుచుగూగుచుండి నయస్యల్ కీరమంచూగుచున్. 20

ఉ॥ అంతటనేగుడెం చెరయవారగ్గి గీరచు దూరమాపరి
శ్రాంతి నెక్కింతయున్ గణనసల్పకి, వచ్చెడిగాని నంబర
ప్రాంతమునందుజూచి ముదమంకుచు యోకోకనందయెండ్లు మా
వంతలడంగెమాకుఁ బదివందలయెండ్లుని రువణున్ జేయన్. 21

క॥ అనునంతట సక్కిరము
వనజేక్షణకేలనొలి వగరుచుచున్ గృ
ష్ణునిజూచితిఁజెప్పితి న
చ్చునతండు స్వయంవరిమ్ము చూచెడివేడ్కన్. 22

ప॥ అనినంతేపమ్ముగా ఫలితార్థమ్ముచెప్పిన సచ్చిలుకలకొలికి యచ్చిలుకం
గని మెల్లసనిముగుచు నిట్లనియె. 23

ఉ॥ ఏమనెశౌరి? నీపుమతియేగతి నేగితి? వేడనుండగా
రామునిసోదరుం, డెటువిరామముగల్గె పదాఱువేలగో
పీమణులన్ భరించునలహేమి నొందికి బూసగ్రుచ్చిన
ట్లీమెయిసర్వముం దెలుపుమీ శుకరాజకులూవతంసమా. 24

ఉ॥ రమ్మనిగారవిందెనె కరమ్ముననీనయి పోయిప్రాలిత్
కమ్మలిఖించి యిచ్చెనె? ముఖామఖహూటలు సెప్పివంపెనొ
నమ్మెనె? సమ్మతేదో? మఱినానలవంతయు మూలముట్టుగా
నమ్మధుసూదనుండు నిజమంచుడలంచెనె? కూర్చి నించెనే. 25

ఉ॥ పోతి నిశీధమం దవును బోటులకూటములందు నమ్మురా
రాతి విలాససౌధముల రంజిలునానమయమ్మునందు నీ
కాతనిదర్శనంబెటులనబ్బెను? యేగతివిన్నవించితో
చేతముచల్లనొనటులఁజెప్పఁగరాదె సవి స్తరమ్ముగఁ.

౫౪

చ॥ కువలయనేత్ర సారెకును గోరికలీరికలెత్త నీగతిం
దవిలి పునఃపునఃప్రకలితమ్ముగు నాదరముం దురమ్ముగా
నవిరళమై రసప్రసరమైతగు వాక్యవరంపరఁ గడుం
జవిదళుకొత్తఁ బల్కినవెనఁ శుకరాజవతంసమిట్లనుఁ.

౫౫

క॥ ఏనరుగునఱకుఁ గారణ

మేనెఱుంగనుగాని యాతఁడెఱిగినయటులఁ

దానెకఁడు నెక్కుఁడైయో

మానిని సౌధాగ్రమందు మసలుచునుండెఁ.

౫౬

చ॥ ఎలమిఁ బచారునేయు జలజేక్షణదవ్వలఁగాంచి కార్యముఁ
ఫలితమగుంగదాయనుచుఁ బక్షములఁధన్వినిరేఁగకుండ ని
శ్చలగతి నాతఁడున్నమణిసౌధముపొంతకునేగి తద్గవా
క్షలనశుమఁ దృగంచలముసాచి గృహంతరమెల్లఁజూచితిఁ.

౫౭

చ॥ చిలుకలుకొన్ని పంజరవిశేషములఁ గనుపట్టె నంత లో
పలికివెనఁజనంగ నెకపద్మదళాక్షియు లేకపోయె నా
తలఁపున సందియంబగుఁగదా? యవుడేమి యొనర్పఁగావలెఁ
జలజదళాక్షుఁడైన నెకచందనగంధియు లేకపోవునే.

౫౮

వ॥ ఇట్లు సంతయించి వెండియు.

నీ॥ కారుకమ్ములనేలఁగాఁజాలెనెమ్మేనునెమలిపించియము పెన్నెఱులనెప్పె
గరములశంఖచక్రములు వేర్చి నెసంగెవనమాల గళముననెనసివ్రేలె
గొస్తుభంబక్కువైఁ గళలనీనఁగసాగె శ్రీవత్సమునువంతచెలుపు తెలిపెఁ
బీతాంబరంబు విస్ఫీతమైకనుపట్టె వేణువామోవిపై రాణనలరె;

తే॥గీ॥ తక్కుగలగొల్లదొంగల బల్ తెక్కులెల్ల
చక్క-నగుఫక్కిగన్నట్టె నిక్క-మిత్రుడు
కృష్ణుడేయని యోజించి కెలననుండి
యెదుటవాల్చితి నాశండునదిరిచూడ.

౧౯

చ॥ పెలదిరో యేమిచెప్పనగు వెన్నునిమింతలు, నన్నుజూచియో
చిలుక? భవత్సఖమణికి నేమమె పెండిలి యశానటవ్వుడ
య్యలికులవేణి కేన్యపునియం వనురాగముగల్గె? నీకునుం
దెలియకపోదు నాకుం దగదెప్పుము పెండిలికేనునచ్చెదన్.

౨౦

చ॥ అనివదనమ్మునన్ బూచనై నను లేనగవంకురింప నన్
గని యెకనక్కెవుంగతిని గంజవిలోచనుడాడె నాతడే
యానువున నీమనొరథమునాగసె వయ్యమెఱుంగు నాకుందో
చెనవును వారకుండరిగి చెప్పెనటంచు గురంగలోచనం.

౨౧

చ॥ అదియునుగాననిక్క, మతడాతనిలోనిన్ను జెప్పగాకనీ
మదిగలమర్మమెట్లతని హాశనమంటె? నటుండనిమ్ము నా
కిది కడుబెద్దపింత! ననా నీవనువం జనినట్టిదానిగా
నెదనెటునిశ్చయించె? జగదీశ్వరు డాతడెఱుంగకుండునే.

౨౨

చ॥ అంత నేనును మహానుభావుండగు నతనికి నమస్కరించి వినియమ్మునని
ట్లంటి.

౨౩

క॥ దేవా! నీవెఱుంగనికత
లేపీర్థిగలుగు? నీకు నేనెఱిగింపం
గావలయునె? పునరుక్తము
గావలయునె? యంచు జెప్పగా దొరకొంటిన్.

౨౪

తే॥గీ॥ భూసరోజముభమణి భూషణంబు
నప్త భూమికహాటకసాధవరము
నకలసంపద్విభాసుర జనచయంబు
మద్రములకెల్ల తనరాని మద్రపురము.

౨౫

క॥ పాటులుధృతనిగమవ్యా
పారులు సమధీతనిగమపారులు జితకో
పారులు సమస్తశాస్త్రా
పారులుదారులు నజాతపాగులనగరిక.

౯౬

ఉ॥ అచ్చటిరాచవారు కలనైనను బోరులనొరగారు వి
వ్వచ్చునినైన మెచ్చరిల భార్గవరాముడు నేడునున్న బై
పెచ్చుచిపించుకొందుమని బీరము బేరములాడుచుండ్రు కాల్
గ్రుచ్చిన బాపరాతలలకున్ దలవంపులొనర్తు రెంతయున్.

౯౭

ఉ॥ తాతలనాటి పాశులకతమ్మున నాతనికందలేముగా
కాతడు మమ్ముబోలె ధనమార్జనచేసెనెయంచు నూరుసం
జాతపుజాతివారచట జక్కులరాయని లెక్కనేయరే
పాశులులేకయే ధనమపారముగా గడియించిమించుటక.

౯౮

క॥ పాదజలెల్లరు ద్విజసే
వాదరు లత్యంతవిభవు లప్పరియందా
మోదంప దగనివస్తువు
లేదొక్కటియేనియును నశీకంబేలా.

౯౯

వ॥ అట్టిపురమ్మున కధీర్యుండు.

క॥ కలండు బృహత్సేనధగా
తలనాథుం, ఉతండు మిగులధరాతుండా
లలితునకు నొక్కకూతురు
సెలగున్ లక్షణయటంచు జెప్పదురాపెన్.

౧౦౦

ఉ॥ మాచెలియంచు జెప్పికొనుమాటలుగావివి యామెబోలనా
మా చెలి యయ్యమాసతియు మారునినారియు మారుగారు దే
వా! చెలులుందురాగద పదాలునహస్రము లిప్పరమ్మునం
దాచెలియందమందలి పదాటవతీరున మాటనేర్తురే.

౧౦౧

వ॥ అనివెండియు.

సీ॥ నీలంపుమణులు మానెలతపెన్నెలులంటి పడఁతిగుబ్బలు దబ్బవండు
లంటి, దానిమ్మగింజలు తగుఁతెనంతములంటి మగువకెమ్మోవి బింబఫల
మంటి, చెలిమిన్న నూఁగారు చీమలబారంటి గలికివఱుల్ తరంగమ్మ
లంటి, వనజాస్యనాసిక కనకపుష్పంబంటి వెలదికన్నులు పద్మదళ
ములంటి;

తే॥గీ॥ సకియనెమ్మోము పూర్తిమాచంద్రుడంటి
కొమ్మపెందొడలంటికంబమ్మలంటి
ననుముసున్నంటి బొక్కిలిసుడియటంటి
దగునునీకంటి రమ్మనితగులుకొంటి.

౧౦౨

క॥ కరములు నీరిజశోభా

కరములు గళమెన్నదరనిగళమగు నఖరాం
కురములు హిమకరరేఖాం
కురములు పదములును విజితకోకనదమ్ముల్.

౧౦౩

ఉ॥ బంగరుబొమ్మ సంపగులవట్టు చొకాటపుటిక్క మేలుమేల్
రంగులకుప్ప మారునిశరంబు రసంబులతేట ప్రజపున్
ముంగర నేరుపుందళుకు ముద్దులమూట వరాలపేట మా
యంగన, దానిబోలఁ గలయంగనలేదని నెక్కిచెప్పితిన్.

౧౦౪

ఉ॥ నారదమానివచ్చి జననాయకునెద్ద నెకింతగా భవ
చ్చారుతరప్రభావములచందమునందమునుందగన్ మనం
బూరఁగఁజేయుచుం దెలిపె నొయదునందన! తత్తణుంబ నీ
పైగుచివెట్టె మాచెలియ, పట్టంగ శక్యముగాదదేరికి.

౧౦౫

క॥ అభులనిన నులికివను నె

చ్చెలులన్నగనకు బికవిశేషధ్వనికి
దలఁకు శశియన్నులుకు
జలుకలకొలికియభు కేమిచెప్పగవచ్చు.

౧౦౬

చ॥ నిను నుతియించు నిన్ గనరు నీననిన్ దలయెత్తిచూచుఁ దా
నినుఁ బలుమారునుం దలఁచు నీదుకథానుధ్యక్షులు సంతట
న్నినుఁగను నిన్నుఁ మ్రొక్కు మఱినిన్ను వినున్ నినుఁబాడు మాటికి
న్నినుఁబలవించు నిన్వేదకు నీమయమంతయు మాలతాంగికి . ౧౦౭

ఉ॥ చక్కనివాడవీవు నెఱజాణలజాణ నరేంద్రకన్య బల్
టక్కరివీవు సౌంపగుబెడంగున మేటిన్మహాలబాల నీ
నక్కమలాస్యకుందగుదు నక్కమలాస్యయు నీకుఁజాలుఁ దా
మ్రొక్కెనుతించె వేడికొనె మంచినదేల్చిన నీనసుష్మిణ్ . ౧౦౮

క॥ అనినీచెప్పిన సంగతు
లను శతగుణముగ నెనర్చి లలితగతుల బో
ధనచేసి “నత్తునిట” కని
యనిపించితి హస్తమందు హస్తంబిడియెన్ . ౧౦౯

చ॥ అనిచిలుకాడుమాటలు హృదబ్జముబిట్టలరింప లక్షణా
వనజముఖిలలామ ముఖవారిజ మంకురితస్మితముగాఁ
జనవునఁ జిల్క కుక్కెరలు చక్కెరలుం దినిపించె నార్తకా
మినులకు దూతలొక్కతఱి మేటివరమ్ములొసంగు దైవముల్ . ౧౧౦

తే॥గీ॥ అంతనెచ్చెలులిట్లని రానరేంద్ర
పుత్రితో “నీదుకార్యమ్ము పాత్తుపఱచి
నట్టి చిల్కకు సమ్మానమాచరించి
చిల్కతేజీదొరను వెలిఁజేయనగునె” ౧౧౧

మ॥ అనఁ జూజాయలనత్తలోదరియుఁ దానంగీకృతించెల్లె న
వ్వనజాస్యల్ నృపపుత్రితోసరసిలో వాలాయమోలాడి యొ
డ్డునకుఁవచ్చి కురుల్ విదిర్చికొని పట్టుంబుట్టముల్ గట్టి నె
క్కిని భూషల్ ధరియించి బొట్టులిడి కోర్కెల్ మిన్ను ముట్టకదగన్

సీ॥ కేలకిలమనుచుఁగోకిలలుగూఁసెడిచోట నళిదంపతులగానమమరుచోటఁ
జలుకముత్తైదువుల్ గలసియాడెడిచోటఁ గేకులుపురివిచ్చికెరలుచోట
నల్లిబిల్లిగలతలల్లియొప్పెడిచోటఁ బుష్పవరాగంబువైలయుచోటఁ
బిల్లవాయువులుసంప్రీతిఁజేసెడిచోట శారికల్ సురతముల్ నలుపుచోటఁ

తే॥గీ॥ పూలబిందెలఁ దులఁదూఁగినేలకంటు

గుఱ్ఱలేనును మామిడిగులుకుచోట

సవరివారమ్ముగాఁ బుష్పశరునినిలిపి

యతనివామాంకమున రతిననువుపఱచి.

౧౧౩

క॥ ఆవాహనాదివిధులము

దావహముగ మదనదేవునర్పించి సఖుల్

పూవుందోయిలిగొని యా

దేవునిమదినిల్పికొని నుతించిరిభక్తి.

౧౧౪

సీ॥ మదనాయ తారుణ్యసదనాయ శుభ్రాంశువదనాయ దేవ తుభ్యంస
మోస్తు, మారాయ వైరాగ్యచోరాయ భృతకీరవారాయ దేవ తు
భ్యంసమోస్తు, కామాయ సహచరత్సోమాయ విరహిణీవామాయ
దేవ తుభ్యంసమోస్తు, తరుణాయ సౌందర్యవరణాయ శంబరహ
రణాయ దేవ తుభ్యంసమోస్తు;

తే॥గీ॥ పంకరుహసాయకాయ తుభ్యంసమోస్తు

పద్మజాదినుతాయ తుభ్యంసమోస్తు

పరమపుణ్యకథాయ తుభ్యంసమోస్తు

భార్గవీనందనాయ తుభ్యంసమోస్తు.

౧౧౫

చ॥ నలు దమయంతితోఁ గలిపినావు నుదర్శనుతోడఁ బేర్చి లీ

లలువైలయంగ నాశశికలాలలితాంగినిఁ గూర్చినావు నీ

విలగల యెల్లదంపతుల కేలికవై జగదాదిహేతువై

చెలఁగెడివాడ వీనతికి శ్రీహరి పొందొడఁగూర్పజాలవే.

౧౧౬

చ॥ అనినుతియించి యావనితలందఱుఁ గందళితాంతరంగలై
యనుఁగుసఖిమణింగలసి యంతిపురమ్మున నాపెడించి యా
జ్ఞనుగొని యిండ్లకేగిరి వెనక జలజాప్తుఁడు నంతఃదీప్తి వ
ర్తనుడయి మధ్యమాంబరపదమ్మున డంబుగ నెప్పై నిచ్చులుక. ౧౧౭

తే॥గీ॥ అవనివతి భోజనాదికృత్యములు దీర్చి
కవులు మంత్రులు పండితుల్ గలసికొలువఁ
దరుణశరదందుముఖులు చామరలువీవ
నిండుకొలుపుండె గన్నులపండువలర. ౧౧౮

ఉ॥ నారదుఁడాడినట్టి వచనమ్ములు మంత్రులతోడఁజెప్పి మే
లారసి పుత్రికామణికి నాయదునందనుపై విరాళియుక
బాటుఁబెరింగి చారులను బంచె దగ్గ శుభలేఖలిచ్చి వి
స్తారధరాతలేశ్వరుల సంఘములక బిలువంగ నత్తఱిక. ౧౧౯

శ్లో॥ ఆ శ్వాసాంతపద్యములు . శ్లో॥

క॥ శ్రీశారదాకటాక్షా
వేశ సమావేశ సంప్రవృద్ధఖ్యాతీ
దేశాయ దేశముఖము
ఖ్యాతాశ్రుత బిరుదశాలి యాత్మగుణాళీ. ౧౨౦

చ॥ హితమితభాషితా పరిచితీతరహృద్గతభావవేత్తృతే
ప్రీతసఫలీకృతిప్రతినివేశితగౌరవబుద్ధి నిష్కళం
కితచరితా కవిత్వరసకేవలతత్పర సత్పరాయణా
లతిపరిపక్వచిత్త పరమాద్భుతవృత్త మహాగుణోత్తరా. ౧౨౧

సృష్టి. తాటికొండాఖ్య సద్దామధామా నిరా
 ఘాట సామర్థ్యయుక్తా మహాశాంత యు
 త్పాటితక్రోధ సంప్రాప్తబోధా యస
 త్యాట విచ్ఛేదనాయత్త చిత్తాంచితా.

౧౨౨

గద్య.

ఇదిశ్రీ... తిగువతివేంకటీయ లక్షణాపరిణయంబను

మహాప్రబంధమునందు ద్వితీయాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్లో	పం	త	ఓ	శ్లో	పం	త	ఓ
7	—19	—	దాజఁ — దాఁజ	8	—12	—	మందిరప్ర — మందిప్ర
9	—14	-	వారగుఱునెఁ-నెఱుఁగువార	10	— 7	—	వృద్ధిబొం — వృద్ధిబొం
16	—12	—	మునకు — ములకు	19	— 4	—	కీర్ష — కీర్ష
29	—19	—	కీర — కీర	35	— 8	—	నాగఁ — నాగ
42	—21	—	తోడఁ — తోడఁ				

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

తిరువతివేంకటీయము.

లక్షణాపరిణయము.

తృతీయాశ్వాసము.

రామచంద్రపదప

ద్రాధాననియతహృదయ? హరహరయశ

శ్రీగుచిర? నిగుపమదయా

ర్దా? రక్షితపండితేంద్ర రామనరేంద్రా.

శే||గీ|| అవధరింపుమనంతరం బట్లునంద

నందనుఁడు చిల్కచెప్పిన యందచంద

ములు మనముననాటి యమునగుమ్మ

కన్నులకుఁ గట్టినట్లుగాఁ గళవళించు.

౨

ఉ|| అంతకుమున్నవిన్న చెలువగలమై తలకెక్కి రుక్మిణీ

కాంతునకంతకంతకును గంఠునిదంతినచించినట్టియ

య్యింతివిలాసముల్ మరునికేపుఘటించి తదన్యకాంతలం

దెంతయు నేవగింపులగియుంపగఁ జేసెనదేమివంతయో.

౩

సీ|| రుక్మిణితోబొత్తు రుచియింపదాయెగా దాయెగాదోచె సుదంత

వంత, సాత్రాజితయటన్న శశుత్వమాయెగా మాయగాదోచె

జాంబవతిపేర్చి, రాధికాసతిచెల్చి రహితేకపోయెగా పాయెగాదోచె

నాభద్రపేర్చి, సీలపొందడవి వెన్నెలపోలికాయెగా కాయెగాదోచె

సర్కసుతమమత;

తే॥గీ॥ వన్నెగల గొల్లకన్నెల చిన్నెలన్ని
యెన్నికకు రాకమునుమున్న వన్నెదటిగె
చిన్నిచిన్నారిచిన్నెలు వెన్నుదన్న
లక్షణామయుడయ్యెఁ బద్మేశ్వరుండు. ౪

సీ॥ సంఘంబందె భీష్మకరాజనందన సత్యభామకొకింత శంకవైడమె
రాధకుమునువ్రాలె రసమెసంగకపోయె భద్రకునీరస భావమొదవె
కళలుజాటుటతప్పెఁగాళిందికెంతయు సనుమానమునుదంతకినుమడించె
జాంబవతికిఁ బూర్వసారస్యమెఱుపాయె నీలకుమునుపటి బాళితటిగె,

తే॥గీ॥ లక్షణాధీనుడైన పద్మాక్షుపాండు
సుందరులకందటికిఁ గ్రొత్తచందమాయెఁ
గాంతులమనమ్మ లస్యసంగతములై సఁ
దెలివిగలప్రేమచెలులకుఁ దెలియఁబడవె. ౫

చ॥ తమకుఁ బరస్పరమ్ముగల తామసముల్ విడనాడియందఱున్
గుమిగొనికృష్ణచర్యలను గొంతవడిన్ నలపోసి యంత న
క్రమలదళాక్షు చిత్తమధికమ్ముగ లక్షణాయందుఁజిక్కుటల్
క్రమముగఁ గిందవంతిగఁ దగన్ దెలియంగఁ దుగోదగీమణుల్. ౬

క॥ “మనమనుభవించఁగా మిగి
లిన సౌఖ్యంబనుభవించుచే” యంచు నెక
ర్తనుఁ దానికేమియదియును
మనవంటిదె పొ” మ్మటంచు మఱియొకఁడెయనున్. ౭

ఉ॥ చాలమటంచునింక నెకసారసగంధినిఁ గూడ నెంచెనొ
యాలలితాంగి యందమున కంకటికెక్కుడటంచుఁ దోచెనొ
స్త్రీలుపదాటునేలుగల చెల్వైనకేమని యానచేసెనొ
యాలలనాళిరోమణి, బభా? కలరే? మనవంటి వెల్తులున్. ౮

క॥ తరుణికోక పురుషునందుం
దిరముగ మదినిల్చుఁగాని తెఱవలయందున్
దఱచుగఁ బురుషులకొకచో
గుఱినిల్చుట కాన మేమొక్కోతరళాక్షి. ౯

క॥ మనచందమెచ్చటను మే

దినిఁ గనవినరాదు వింతతెగువిది లోక

మునఁ బురుషులిట్టివారలు

వినఁబడిరే? పురాణములను వేదములంగూ.

౧౦

చ॥ ఇతరమృగాక్షులందుఁ గలనేనిమదింజొరసీక సంతతం

బతినయొక్క గా నియమమందెడి సుందగులైన పూరుషుల్

నెతకిననెంచునేని బృథివింగలరేముకొ యంచు సంతయా

హతమగు నామనం, బలులనుబ్బిన గుబ్బెతపుణ్యమన్యమే.

౧౧

క॥ అనిపలువిధములఁ గృష్ణుని

ననజూననలెల్ల వారివారిమదికిఁదోఁ

చినధంగి నాడకొని రం

గన లన్యస్వాంతుఁగాంతుఁగని యోరుతురే.

౧౨

సీ॥ చిలుకపోయినత్రోన పలుమారుఁ దిలకించుఁ దిలకించినిట్టూర్పువెలికి

వినుచు, విడిచియించుకనేపు తడబాటుమదిఁదాల్చు దాల్చి కందమ్ము

లంతలుగఁజేయుఁ, జేసి లోకోనవిశ్వాసమ్మనంధించు నంధించి యచ్చా

నచందమెంచు, నెంచిముచ్చటలాడ నించుకగమకించు గమకించితన

లోనఁ గళనళించు;

శ్లో॥ గళనళించి యపత్రవగాంచిమించు

మించియోజించు యోజించిమేలుగాంచుఁ

గాంచిచింతించు జింతించికంతునెంచు

నెంచిదయయుంచుమని పలవించు శౌరి.

౧౩

సీ॥ తాబృహత్సేనుఁడై తనగువాడయ్యుబృహత్సేనసుతకునై యాసచేయుఁ,

దాబహులక్షణాధాగుడయ్యను నెక్కలక్షణా తరుణీవిలాసమెంచుఁ,

దాబయోధరపయోధరహరియయ్య సత్తులునీపయోధరమ్ములకుఁ

దలకుఁ, దా దావఘోరాగ్ని ద్రావువాడయ్య నయ్యంగనాపిరహా

గ్నికటమటించు;

తే॥గీ॥ దానసంగునిగన్నట్టి తండ్రియయ్య
 నయ్యనంగుని శిక్షింప నడరుగాంచు
 దాజగన్మోహనుండయ్యుఁ దద్దతైక
 మోహినీమోహవార్జిధి మునిగితేలు.

౧౪

క॥ ఈగతిఁ గృష్ణుండెంతయు

నేగుచు నుద్యానమునకు వెడలియచట నా
 నాగమవీక్షాకలనో

ద్యోగమునఁ బొందెనుచుండెదనంత.

౧౫

ఉ॥ అంతటనేగుడెంచిరి స్వయంవరలేఖలుఁగొంచుఁ జారు ల
 క్కంతునిఁ గన్నతండ్రికెసకమ్మున విన్నపమాచరింపఁ, గం
 సాంతకుఁడాదరమ్మున స్వయంవరలేఖ పఠించిలోన నె
 క్కింత దిటమ్ముపూని చనియెడనమేడకు నిచ్చితాత్ముఁడై.

౧౬

తే॥గీ॥ లక్షణాచంద్రముఖము విలక్షణార్తి

నలసిసాలసి న్నయంవరమగుటయెట్లు

కృష్ణానందర్యనంబగు శుభ్రునామ

నౌన్యధలు తీటుతెప్పూ డచుచుఁ గడంగి.

౧౭

ఉ॥ ద్వారకయున్నదిక్కనకుఁ దద్దయు దృష్టినిగుచ్చుచుఁ సఖ
 వారము తత్పరీపథమువంకకునంపుచు మాటిమాటికిఁ
 మారుని దూఱుచుఁ మలయచుండ సమీరకుమాగుఁగేగుచుఁ
 వారిజనాభునిఁ హృదయవారిజమంచుఁ బసందుచేయుచుఁ.

౧౮

తే॥గీ॥ అవధిదినములు పలుమారు నిరసికొనుచు

గణనచేయుచుఁ గాలదైర్ఘ్యమ్మునకు న

సూయచెందుచుఁ గుండుచునాయశోచి

కాతనయుఁగూర్చి కాలమ్ముగడపునంత.

౧౯

ఉ॥ వచ్చిరిరాజపుత్రులని వారిణవారిణులై తురంగరం

గచ్చతురంగులై జయఁఖండరిథోద్ధతులై నిరస్తవి

ద్యుచ్చలనాసిభాసురికరోద్ధర సారసనాదిసాదిభా

స్వచ్చతురంతయాన విలసత్పరివార జనానుయాతులై.

౨౦

ఉ॥ అంగజతేజః డుజ్జ్వలితహరకిరీటమణీవిభూషణా
భంగురకాయః డాయతకృపారస బంధునమానసుండు ప
చ్చెంగమలాక్షుఁ డుత్సుకతచెన్నలరార రథాధిరూఢుఁడై
మంగళసంగతంబయిన మద్రధరాధిపురాజహానికీ . ౨౦

ఉ॥ నెచ్చెలులేగియంత ధరణీవగుపుత్రికఁగాంచి నెచ్చెవి
వ్యచ్చునిబావ" యంచుఁడెలుపఁ నలపంకురమంది యంతలో
హెచ్చి మనోవికారములనేకములఁ సృజియించె నేమనఁ
వచ్చును? బచ్చవింటిదొంవై ఖరు లాఁగఁగ నేరిశకృహ . ౨౧

చ॥ ఒకతెనచించు నావెనుక నుక్కతెసెప్పు ననంతరంబు వే
టొక తెయు మీఁగ నుక్కతెయు నుక్కతెచెప్పినమాట వేటొక
ర్తుకమదినెంచ కిట్లు పలుగూపులఁజెప్పిరి మద్రరాజక
న్యకకు మురారిరాక, శుభమానెడ వార్తలపొనగుక్త్యముల్ . ౨౨

సీ॥ హరివచ్చెననిచెప్పె ననుఁగునెచ్చెలియొర్తు సరసిజాక్షుండనె సకియ
యొకతె, పద్మనాభుండనె బడఁతిమిన్నయొకర్తు ననమాలియనె జం
ద్రవదనయొకతె, బర్హాభూషణుండనె బద్ధనేత్రయొకర్తు చక్రహ
స్తుండనె జానయొకతె, వేణుభాసురుండనె వెలఁదియింకొక్కర్తు కా
స్తుభాన్వితుండనె గాంతయొకతె;

తే॥గీ॥ కలికియొక్కతె శ్రీవత్సకలితుఁ డనియె
నతివయొక్కతె పీతాంబరాధ్యుఁ డనియె
యగుకుమారకుఁ డనె నుక్కయంచయాన
కృష్ణుఁ డనిచెప్పె వేటొక్కకీరవాణి . ౨౩

తే॥గీ॥ ఎచటఁజూచినరాజయ్య తెచటదృష్టి
నించినను గుఱ్ఱముల్ గజానీకములును
నెచటఁగనుఁగొన్న రథము లిట్లెల్లయెడల
దంతురంబయ్యె మద్రపురాంతరంబు . ౨౪

క॥ అంత బృహత్సేనధరా

కాంతం డెల్లరకుఁ దగినగౌరవములతో

నెంతయు సన్నానించి య

నంతరమున మత్స్యయంత్ర మాసాదించెన్.

౨౬

ఉ॥ పిమ్మట రాజులెల్లఁ బృథివీపతి పిల్వగఁబంప మత్స్యయం

త్రమ్ము సమీపమందుఁ గల రచ్చనెలఁబైడి చంద్రకాంతపీ

ఠమ్ములఁ దారతమ్యము గడల్కొన నూల్కొని రంబుజాక్షుఁడున్

సమ్మతి నెక్కె నెక్కవలసన్న ణి వీరమచార్యచర్యుడై.

౨౭

ఉ॥ చూచెడివారు యంత్రమిది చోన్యమటంచుఁ గలంచువారు “నా

రాచపువిదైకుం నగినరచ్చ యిదే” యనువారు “వారిలో

జూచుచు దీనిఁగొట్టనలెఁజూచినఁ గా” దనువారు “నహ్యారే

రాచకొమార్త నేలఁగల రాక్షుఁడో” యనువారు భూపతుల్.

౨౮

మ॥ వయసొక్కింత యతీతమాస్యపతులన్ వాలాయమిక్షించిచే

వయసున్ రాజకుమారులందఱునుసస్వజొచ్చి రాశ్చర్యమా

నయసుల్ డస్సినమీఁదఁ గన్నియలపై వాంఛల్ పిసాళిండునా

రియయోగ్యస్థితు లేరికేనియును బూరించున్ ససాభాసముల్.

౨౯

ఉ॥ సందకుమారురాకకతనం దెలిపుండినమోముతోఁ గన

త్సందరమందహాసకలతోఁ గులఁదూఁగుదు గండపాళి నిం

పుండఱుకొత్తు నున్ విరిహపుండెలిచాయలతోడ లక్షణా

చందనగంధి వచ్చెనుసంపుగతిన్ మితభూషితస్థితిన్.

30

ఉ॥ గాదిలి రాచకన్నియ నెగా దిగఁ జూచుచు రాకుమారు “లే

మాదిరి సుందరీమణి సీమాసచరప్రమదాళులంగఁ గా

కోదర రాజసంభవ తలోదకులంచును లే” దటంచు నా

మోదము సందియమ్మును బ్రమోదమునుంగని రందఱుండగన్.

3౧

ఉ॥ అంత నృపాలకుం డొకఁడు హస్తమునన్ ధనువున్ ధరించి య

త్యంతము నేర్పుగల్గినటు లాకసమందలి మత్స్యయంత్ర మొ

క్కింతగ నీటఁజూచి శరమేసెను బారెడుపొచ్చుతగ్గుగా

“నెంతటివింటివిద్య” యని యెల్లనృపుల్ దనుఁజూచి నవ్వగన్.

3౨

ఉ॥ ఇంచుక దుస్సిపోన నెకడేసి మతోక్కడు లక్ష్య మెద్దియో
యెంచక బాణముంజెటిచె నేమనవచ్చు నెకండు లక్షణా
చంచలనేత్రపై మనముజాతిన వాడగుట మతోక్కచో
నించె శరంబు, నందఱును నివ్వెఱగండ్ తనుంగనుంగొనన్. 33

శా॥ అంతఃగంతునిగన్నతండ్రి సుకాంతానందసంధాయియై
పాంతుస్తాననిపాలకుల్ శిరములన్వంపన్ సశంపాంబున
భ్రాంతిందెప్పుచు బంగరుబటముపైపై జాట సందీపితా
శాంతుండై యనలీలమైఁగునిమే మశ్శాస్త్రికారమున్ యంత్రమున్.

ఉ॥ త్రుంచినయంతమాత్రమున దుందుభులకసమందుమ్రోసె హ
యించి రనేక వాద్యముల నిచ్చట, నచ్చటనచ్చరల్ ప్రశం
సించిరి లక్షణానతియుఁ జెచ్చెరవచ్చి మధూకమాల నుం
కించి తగిల్చె స్థితియుఁ గృష్ణునికంతమునందుఁ బొందుగన్. 34

స॥ ఇట్లు లక్షణ కృష్ణునరెంచుటయు నచ్చటిరాజులందఱును.

ఉ॥ గొల్లడు రాచకన్నెను దిగుల్కొనిపోవగ రాజులార? మీ
యుల్లములందు సిగ్గునడ కూరిక పోయెదరేల? రండుభి
తిల్లుటరాచపాడియో? మదించిన వీనిమనంబడంచి యీ
పల్లవపాణికిం దిగిన నానికిఁ బెండ్లియొసర్తమంచొగిన్. 35

చ॥ తనతనమీఱగొందఱు కటాగులుదీసిరి కొంతమందిక
స్థననెఱసంజచాయలొలుకన్ ధనువుల్ శరముల్ ధరించి “త
క్కునగనలేక గొల్లనికిఁగూతు నెసంగుమరయ్య యేటిరా
జు” ననుచు మద్రభూపతిని సారెకు దూఱగడంగిరెంతయున్. 36

స॥ ఇట్లు రాజులందఱును నెక్కపెట్ట హరిపైఁ గనయుటయు.

సీ॥ బవరమ్మువచ్చె దై నమ? యంచు లక్షణాసారిసాక్షికి గుండెజల్లుమనంగ
రాజవైరింబునంప్రాప్తించెనని మద్యధరణీశునకుఁ గాల్గుతడఁబడంగ
మీనయంత్రము ద్రుంప లేనిరాజుల కేటిపొదుపంబనిపొరనకులుదూఱ
నిరాజమణులెంతయీసుమానిసులంచుఁ జదిలగీర్వాణులార్యశ్రమంద

తే॥గీ॥ పట్టపుట్టంబు నడుమునఁ బట్టుచుట్టి
హరిణతతిమీఁద నుముకుసింహంబు పగిదిఁ
జక్ర మొకకేల ధరియించి సరసిజాక్షుఁ
డవనిపాలురపై నిర్భయముగనుటికె. రం

ప॥ ఇట్లుటికి సంవర్తనమయ ధారాధరమ్ము నడువున శరాసారమ్ములం బుట
పి చీకాకుగావించిన. రం

ఉ॥ ఆన్యపవీరులందఱు స్వయంసర వైఖరు లెంచికొంచు లో
లోనఁ జలమ్ము లజ్జయును లోలతయున్ నలవంపునింప ము
న్నూనినమార్గముంగొని త్వరోద్ధరులై చని రంత నాబ్రహ్మ
తేనుఁడు గృష్ణఁడొడికొని నేనలుగొల్వఁగనేగెఁ గోటకున్. ర౨

తే॥గీ॥ అంతలక్షణకును జలజాక్షునకును
మంగళస్నానమొనరించి రంగనాజ
నములు మంగళవాద్యముల్ గొమరుమిగుల
వేదఘోషమ్ములందంద విస్తరిల్ల. ర౩

మ॥ తలయంబెన్ జలజాక్షియొక్కతె లలతైలమ్ము కంసారికిన్
నలుగుంబెట్టె మఱొక్కతేమ హరికిన్నాణెంపుఁ గాలాగురున్
జలకంబార్చె నిఁకొక్కచాన హిమవాస్సారమ్మునన్ జక్రికిన్
జెలి వేటొక్కతె నున్గురుల్ దగవిదిరెన్ గోరులన్ చుప్పుచున్. ర౪

తే॥గీ॥ మురిపెములనెప్పు నవ్వధూనరుల నుచిత
భూషణాంబరముల నింపువట్టఁగ న
లంకరించియథోచిత లక్షణముల
వేదిఁ గై నేయఁజేసిరి వేరటాండ్రు. ర౫

క॥ శ్రుతిహితముగ నతులితముగ
ధృతకుతుకస్వాంతులగుచు ద్వీజులు శుభసమ
న్వితగతిఁ బెండ్లియొనర్చిరి
సతీపతులకిర్వారకు నెనకమెనఁగంగన్. ర౬

శా॥ కట్టకేలు సెమర్ప మానసము పొంగ గోర్కులాకాశము
ముట్టక మంగళసూత్రమంగజకళాపూర్ణుండు గృష్టుండు మేల్
రెట్టింపక దగులక్షణాగళమునక లీలామహావాద్యముల్
ధట్టింపక దదుదారదివ్యతరసాంసర్యమ్ము నీక్షించుచున్. ౪౭

ఉ॥ “నాతిచరామి” యన్న వచనార్థమెఱుంగును లేదో యమ్మరా
రాతి పఠించి యచ్చెలిగిరమ్మున హస్తము వెట్టె బిట్టుప్రే
మాతిశయమ్మునక గురుసరానుమతిక, బదియాఱువేలపై
చేతులఁ దక్కుభార్యలఁ ద్వజింపఁదలంచెను లక్షణార్థమై ౪౮
తే॥గీ॥ మురిపెమొక్కింత లోనఁ దత్తరమొకింత

సందియమొకింతయును సంతసమైకింత
గలసి యొకవింత వుట్టింపఁ జెలియమిన్న
వల్లవీలోలుపైఁ దలఁ బాలువ్రాసె. ౪౯

సీ॥ మంగళం లక్షణామానిసికమనాయ మంగళం త్రైలోక్యమండనాయ
మంగళం నల్లవీమాససాధారాయ మంగళం యదునంశమానితాయ
మంగళం గోగోపమండలత్రాణాయ మంగళం మానిసంభావితాయ
మంగళం సత్యభామాపదానుచరాయ మంగళం రాధికామస్తధాయ;

తే॥గీ॥ మంగళంమంగళం గోపపుంగవాయ
మంగళంమంగళం సర్వమంగళాయ
మంగళంమంగళం మృదుమాససాయ
యనుచు నారతులెత్తిరి ననజముఖులు. ౫౦

తే॥గీ॥ శ్రుతిహితమ్ముగ విప్రులుశ్రుతులు సెప్పఁ
బుణ్యసతులెల్ల మంగళమ్ములను బాడ
వెలవెలందులు నాట్యముల్ విస్తరింప
లక్షణను బెండ్లియాడె బద్దేక్షణుండు. ౫౧

తే॥గీ॥ ప్రమదమొప్పగ నై దుదినములు నేగ
సంతనగరోత్సవమ్ము చేయంగఁదలంచి
మించునదలంకృతులను భూషించిరెలమి
లక్షణాతగుణి సరోజేక్షణులను. ౫౨

సీ॥ మల్లెమొగ్గలు వెట్టి మణిసరమ్ములు చుట్టి జడకుసింగారమ్ము గడలుకొల్పి
రతనంపునత్తు వజ్రపుబులాకేపాత్తు గలిపి నానకు వింతచెలుపుగొలిపి
పలుహారములచేత బచ్చికస్తురిపూతగుబ్బచన్నలకుమేల్గునర్పించి
దొడ్డచీరలగించి యొడ్డాణముబిగించి లేతనెన్నడుమున కూతయొసంగి;

తే॥గీ॥ పసపు పూసియుఁ బారాణి యొసంగి వదన

రసిజములకుఁ బసందగుపస ఘటించి

పలుచనగుగతి బాహులఁ గలవ మలఁది

లక్షణ నలంకరించెరి లక్షణముగ.

౫౩

సీ॥ పలుఫలాహారముల్ చలువపన్నీరుమేలత్తరుల్ చిత్తరుల్ హళి నెలయ,
నెత్తంపుఁబలకవీణియ తమ్మలంపుఁజిల్కలు పూలబంతులుమెలపుదె
లుప, చిటిచాపచెలుపునించెడు పట్టుదిండియల్ బంగారుకలశముల్
పసనెసంగ, ముక్కాలుపీట బల్ చక్కనికుర్చీలు సేడ్లుగులోబులుచె
లుపుమలఁప;

తే॥గీ॥ దోమతెర జోడు పటపులతోఁ జెలంగు

బంగరుంబని దంతపుఁబట్టెమంచ

మందు సింగారముగ యదునందనుండు

చెలువపై మది పరుగిడ నలరుచుండె.

౫౪

తే॥గీ॥ అంత లక్షణఁ దోడ్కొని యనుఁగుఁజెలులు

కేళికాగారతోరణ పాళిదరికి

హళిఁ జెన్నార నెక్కొకయడుగువరుస

నరిగి లక్షణ కనిరి హాస్యంపుగతుల

౫౫

ఉ॥ ఎన్నడుగాని కన్నియల హేలలెఱుంగని వన్నెలాడు మా
వెన్నెడు వెట్టిగొల్ల, పృథివీపతిపుత్రిక వీపు వన్నెలుం
జిన్నెలునేర్చుదాన వెటుచెల్లునె మీకుఁ బరస్పరం బటం
చు న్ననినాక్షు నెంచె నెకసుందరి కృష్ణనెఱుంగ నట్లుగఁ. ౫౬

క॥ ::పలుసుదతులచేతులలో

మెలగినవాఁ డతని నెట్లు మెప్పించెదో? యో

కలికి" యని వేటొకచెలి

వలికెఁ గలమాట తెలుపుభంగి పొసంగె.

౫౭

క॥ పలుపలుకులేల రాధా

లలనయనఁ మదనశాస్త్ర లక్షణవతి యా

వెలయకకు దానుఁడై కడు

నలిగినవాఁ డతఁడు మెచ్చునారులు గలరే.

౫౮

క॥ అని పలువిధములఁ జెలు ల

వ్వసజానన గేలిసేయ వనజముఖ యొక

ర్తను ::నతఁడునేర్చికొనె మన

ననితయు నేర్చికొను నతనివలనఁ దనంతఁ.

౫౯

తే॥గీ॥ నేర్చికొననేల? వన్నెచిన్నెలన వయసుఁ

బడుచులకు నెల్లరకును స్వాభావికమ్ము

లనుచుఁ దమలోనఁ దమరాడుకొనుచు నెయ్య

నెయ్య శయ్యకుఁగార్చి రయ్యువిన నెలమి.

౬౦

తే॥గీ॥ సిగ్గునను మ్రగ్గుచున్న యచ్చెలియఁ గృష్ణ

దరికి రాఁదీసి యొకప్రోడఁదనవుఁ గలికి

పలుకులం దెంతయునునేర్పు దొలకరింప

నింపులు జనింప నతనితో నిట్టులనియె.

౬౧

సీ॥ పర్వతమ్ములుగావు పడఁతివత్తోజమ్ము లలరుగుత్తులునుమీ యద్రభ

రణ, కాలసర్పముగాడు కలికికీలుజడ యళికులమాలనుమి కాళీయద

మనఁ కరికరమ్ములుగావు కలికినుందొడ లంటిస్తంభముల్ సుమ్ము కంస

కరిహరణ, చక్రముల్ గావు మాజలజాఝీపిఱుదులు సై కరమ్ములు

నుమీ చక్రహస్త;

తే॥గీ॥ మోవి సుమ్మిది పిల్లనగ్రోవి గాదు
రాతనయసుమ్ము చల్లమ్మువేత గాదు
తెలుపుమర్యాద గావునఁ దెలుపుచుంటి
మెఱుంగవా? రుక్మిణీసతీహృదయలోల.

౬౨

ప॥ వేటొక కీరవాణి లక్షణకు మెల్లన నిట్లనియె.

సీ॥ నూటికొక్కటికై నమాటకుత్తరము నీవలెగాని యూరకోవలదుసుమ్ము
కెమ్మోవియాననుంకించిన నెయ్యినీవలెగాని డాచుకోవలదుసుమ్ము
పుక్కిటవిడమీయఁబోయినసందుకోవలెగాని వెలిజేయవలదుసుమ్ము
కొగిలించుకొంగగమకింపనెదురొత్తవలెగానివెనుదీయవలదుసుమ్ము;

తే॥గీ॥ చిత్తమున కనుగుణముగఁ జెలగవలయుఁ

- గాని యొక్కెడనైన నెక్కతృటికన్నఁ
బెనఁగులాడఁగవలదు సుమ్మునుఁగుకాడ
నంగ దైవమ్ముసుమ్ము సన్నతలతొంగి.

౬౩

తే॥గీ॥ ఇటలడగు భంగులన్నియు నెఱుంగఁజేసి
యాతడున్నాడు నీవుంటివతివమిన్న?
యని పయికేఁజెప్పి యొక్కొకపనినెపమునఁ
జనిరి చెలికత్తెలందఱా స్థలము విడిచి.

౬౪

శా॥ కేలంఁబన్ బెరకేలువట్టెమెయి సోకించెన్ మెయిగంఠమున్
గీలింఁచెన్ గుచనీమమంజులగతిన్ గేలుంచె గండస్థలిన్
లాలింఁచెన్ దగఁగొగిలింఁచె మధురాలావమ్ములన్ దేల్పెన్ గే
భీలోలుండయిమించె శౌరికడుబాళిన్ లక్షణాభామతోన్.

౬౫

మ॥ అకృత ప్రత్యయ మప్రయుక్తవచనం బప్రాపితాలింగనం
బకనద్బంధ మచుంబితాధర మసంప్రాప్తావకాశం బద్య
శ్యకటాక్షంబగు లక్షణానవరతం బానందముంగూర్చె శౌ
రికి, ముగ్ధారత సౌఖ్యసంపదలు వర్ణింపంగ రా వేరికిన్.

౬౬

* సీ॥ ఎందఱీడ్చిన సెజ్జయిల్లుచేరనిబోటి చేరివాకిలియారఁ జేయనేర్చె
నెంతవేడిన ముగంబెత్తనేరనిచాన యెత్తిచిట్టగవువల్లాత్తనేర్చె
నిందమంచును విడవ్వియనేరనిలేమ యిచ్చివాతెఱయాసనీయనేర్చె
చెయివట్టిలాగినసెజ్జయంటనిగోలయంటితోఁబన్నుంటయదియనేర్చె;

తే॥గీ॥ ముట్టినంతన మాన్పడుముద్దరాలు

ప్రమాన్పడక వీ లొసంగనేర్చె రతి కొకింత

యకార? యేరీతిమాతఁ జేతోంతరంబు

నాతికన్నె రికమ్మ రెండవదినమున.

౬౭

తే॥గీ॥ ఎఱిగియు నెఱుంగకుండెడి సురతసుఖము

నెనఁగియు నెసంగకుండెడి యోష్ఠ్యరసము

వలికియును బలుకకయుండు పలుకుతఱుకు

కన్నియలకూటముల నెన్నఁగాఁ దరంబె.

౬౮

క॥ ఈగతి నాగజగమనా

భోగమయుండగుచు మద్రపురమునఁ గృష్ణం

డాగె నొక కొంతకాలము

భోగం జెఱుంగంగ నీచు పురుషార్థమ్ముల్.

౬౯

తే॥గీ॥ మగ్ధయై కొంతకాలంబు మురుపు సూపె

మధ్యయై కొంతకాలంబు మది గరంచె

ప్రౌఢయై కొంతకాలమ్ము ప్రమద మొసఁగె

లక్షణా చంద్రముఖ సరోజేక్షణునకు.

౭౦

ఉ॥ ఆ యకునందనం డిటులు హాయిగ నాయలివేణిఁ గూడి ని

త్యానిత సౌఖ్యముల్ గొనెడి యాసమయమ్ముననై స రాధికా

తొయజనేత్ర యాదిగలతోల్లిటి ప్రవేతలచెల్లు లెంచు నే

చాయల నేరికి స్త్రువున శక్యమె? తొల్లిటినాటికూటముల్.

౭౧

* ఈసీసము, వీరిమిత్రులగు, అదితూడి ప్రభాకర కవిచే రచింపఁబడినది.

ఉ॥ శ్రీయనతారమై పాలుపుచెందెడి రుక్మిణియుండ సత్యభా
 మాయతనేత్ర యుండఁ దగులాటపునెచ్చెలు లుండ రాధికా
 తోయజనేత్ర సంగతులఁ దోయజలోచనుఁ డెంచి మించి యో
 హూ! యనిసాక్కు నెక్కుయెడ నెక్కునిమానస మట్లు చిక్కెడుకా.

తే॥గీ॥ ఇటుల జలజాక్షునకు ,,బొంది యిచటఁ బ్రాణ
 మచట" ననునట్టిసామెత యనువుపడఁగ
 సంత నేతెంచె దగ శరదాగమంబు
 కలితకాదంబినీకాంతివలిత మగుచు.

23

సీ॥ తెలుపెక్కెమేఘముల్ బలుపెక్కెఋతుముల్ తళుకెక్కెదా రావి
 తానములకుఁ, బాలుపొందె జందుగిండు తెలివెందెదిక్కులు కాశసూ
 నములు ప్రకాశమందె, బస మీతెఁ బద్మముల్ వెసఁ దేతె నీరముల్
 మల్లియల్ పుష్పించి వెల్లివిరిసె, జలరేగె విరహముల్ తులఁదూఁ
 గ సస్యముల్ గాలికెఁ బ్రాగ్నిశాగమన మొదవె;

తే॥గీ॥ నెండ మెండయ్యె గొండలు పండువయ్యె
 జలి మొలకలెత్తె దూర్బువర్షములు మొత్తె
 నేలులు కృశించె దిన్నియల్ తారసించె
 సురతరుచి పొచ్చె దివికి భాసురత నచ్చె

తే॥గీ॥ అట్టిశరదాగమమ్మునం చంతకంత
 కధిక మగుచు విరాళి రాధాంగనాశి
 గోమణీచర్య లెంచి కూరుములుపెంచి
 కృష్ణ నుంకించి తాల్చి జంకించె బళిరె

24

25

ఉ॥ ఎందఱీనైనఁ జూచితి నిఁ కెందఱీనైనను జూడ నుంటి నొ
 సుందరి? నీదుచందమును సొంపును నింపు దలంపు నింపు నే
 మందు నవారవిందవదనా? పద నాయెద నాటఁ బోకు మె
 న్నందగుదాన వెంతకయిననా బయి నా దయ నంది చూతువే. 26

చ॥ మనగిలిగింతలు॥ మనమన ర్తములు॥ మనతాటు మాటులు॥
మనపొలయల్కలు॥ మన సునమ్మలనుండెడివింతకోర్కెలు॥
మనమన సర్త వాక్యములు మన్ననలు॥ మరియాదలు॥ మన
మ్మన నెప్పుడైనఁ గాని తలపోయుదునే? సరసీరుహాననా. 22

ఉ॥ వద్దికమీఱ నాఁడు తగుక్షణి గా మితభూషితాంగివై
యద్దమరేయినేళ దళమై గువెన్నలలోన నీవు నా
యొద్దకు నచ్చి కొఁగిలిడి మొక్కటి యే కద ముద్దువెట్టి తా
ముద్దుబుణముదీర్చుటకు చూఁడుయుగమ్ములు పట్టు నెచ్చెటి. 23

సీ॥ లర్థక్షణంబేని యంతరాఽములేని వింతవంతల కొఁగిలింతలార?
తమి నెఱుంగక పొంగుతమఁ మ్మననెసంగు హద్దుపద్దులులేని ముద్దులార?
తడఁబాటుతఱిడాసి యొడఁబునీరుగఁజేసిపొగుచూపెడిగుబ్బపొటులార?
లేనితప్పులుచుట్టి పోనికూమిఁబట్టి తవతవఁ దగుచపేటమ్మలార?

తే॥గీ॥ తియ్యదియ్యనికెమ్మోతేనెలార?
నిగువమానపుదొంతరనిద్రలార?
తమి నెఱుంగనిపురుషాఁయితమ్మలార?
రాధికాకృష్ణులను విడఁచుదు నుండు. 24

తే॥గీ॥ బడఁబెఱుంగనిపేర్కొన బడెడిపడఁతి
పలుకుపలుకునకును దేని లొలుకుకలికి
గిల్లినను బాలు గాతెడిపల్లవ్రాప్తి
పొందు గలవాఁడె పో య్యపురుషుఁ డిలను. 25

ఉ॥ ముద్దులచేప్పల॥ మఱచిఁగితి నుతారపుఁ బూరుపాయితం
బెద్దడి యాయె సోయగపుపేలల కేమి జగమ్మన॥ మఱే
ముద్దియ కుండ కుండు? వలపు॥ మొలపింపఁగఁజేయుకెత్తి నీ
యొద్దన వుట్టె నేఱొకతనొదరి నీసరిఁ జేయ నేను నే.

ఉ॥ నేను పెఱుంగనట్టినను నీవకదా? కడుఁ బెద్దఁ జేసి యా
యా రతిరీతులందలియొయారములకగడిదేర్చి యెంతయుఁ
బారగుఁ జేసి యేలితివి పద్మదళాక్షిణి? నిన్నుఁ బాయఁగా
నేనుచుబల్ కృతఘ్నుడను నేరము తెన్నకు మిట్టినాపయిన్. ౮౨

సీ॥ నాఁడుగా నిరుపమానందంపుటందంపుఁ జంపంపుఁబొందికల్ పొండ్లు
పడుట, నాఁడుగా మిగులవిన్నాణంపునాణెంపురా ణంది రాణించు
రస మెసఁగుట, నాఁడుగా యమునాకనత్తటిన్యత్తటాత్మ్యత్తుట
స్ఫుట కేళు లొఱపు గనుట, నాఁడుగా రుచిరబృందావనాసేననా ధా
వనాధావనాధాటి గనుట;

తే॥గీ॥ నాఁడుగా ఘనవేణుగానములసాగను
నాఁడుగా క్రీడ గావించుప్రోడతనము
నాఁడుగా వేడఁగాఁ బాడి ననుఁ దనుపుట
నాఁడు గలచిన్నె లన్నియు నేడు గలవె. ౮౩

చ॥ అన్నివలుమారు నెమ్మనమునందుఁ దలంచునకాని లక్షణా
వనజముఖలలామ విడువం గమకింపఁగ లేడు శౌరి, యే
మనఁదగుఁ బల్వెలందులకు నాసలు చేసెనివారిచిత్త వ
ర్తన, తరణిన్వయాన్వితవదన్వయించందము గాక యుండునే. ౮౪

తే॥గీ॥ ఇటులుమదిరెండు దెఱఁగులై యెఱుగట్లు
చుండినను లక్షణ యెఱుంగకుండఁ గృష్ణుఁ
డనయమును వింతవింతలఁ దనువుచుండె
నెంతప్రోడయుఁ గాకున్న నిందజేరి. ౮౫

క॥ పయనంబని కృష్ణుం డ
మైయి మామ కెఱుంగఁజేయ మెలఁతన్ బనుపన్
దయ వెన్నఁదీయ నృపుఁ డెం
తయు నాలస్యంబు చేసె ధర్మ మ కాదే. ౮౬

సీ॥ పోవచ్చునంచుఁ జెప్పుచుఁ గొన్ని నాళ్లు తంకర యే మటంచుఁ గొన్నాళ్లు
జరిపి, శుభముహూర్తములఁ జూచుచుఁ గొన్నాళ్లు శ్లనంతరం బనుచుఁ
గొన్నాళ్లు జరిపి, నేడుగాదంచుమన్నించుచుఁ గొన్నాళ్లు నాడంచుఁ
జెప్పి కొన్నాళ్లు జరిపి, విందులపై మిష పెట్టుచుఁ గొన్నాళ్లు తెల్లవార
నని గొన్నాళ్లు జరిపి;

తే॥గీ॥ వసపునకుఁ గుంకుమకుఁ గొంత వసతి యొసంగి
మంచిసుముహూర్తమున బహుమతు లొసంగి
కూతు నత్తింటి కంపించె గువలయేశుఁ
డంపుదురె? యంపు మన్నంత నత్త చాగు.

౫౭

తే॥గీ॥ సరసిజాక్షుఁడు లక్షణానహితుఁ డగుచు
నరుగునంతటఁ బురకాంత లతనిఁ జూడ
నేగుడెంచి కనుంగొని రెలమి సప్త
భూమికోన్నత సౌధాగ్రములను నిలిచి.

౫౮

చ॥ మదనునిగన్న వాఁ డనెడిమాట నిజంబనె నెక్కనాతి, నా
రదనుతుండంట నిక్కమనరాదె యటంచనె నెక్కలేమ, మేల్
యదుకుల మింతపుణ్యదశ నందెగదా? యనె నెక్కసాధ్య, యె
ట్లు నగిరి గొల్లలేమ లతిగోకుఁ డితం డనె నెక్కచానయు.

౫౯

శా॥ గొల్లల్ గొల్లలటన్న గొల్లలటె యాగొల్లల్, తదీయాంగనల్
పుల్లంభోరుహలోచనల్ మృదురదస్పర్శుల్ కనత్కాంతి వి
ద్యుచ్ఛేఖల్ కరిరాజమండగతు లిందుభ్రాజనాస్యల్ సుతా
ర శ్రీలానతు లేల వేయుపలుకుల్ రంభోర్వశీమేనకల్.

౬౦

క॥ మనవీటఁ జల్లమైడి
వనితలమా ట్టులుంచు వారసతులు నా
వనితల దాస్యమునకై
నను జాల రటంచు నెక్కనాతి వదించె.

౬౧

తే॥గీ॥ ఇట్లుపరిపరివిధముల నెంచికొనుచు

బురసత్తులుసూడ లక్షణాతరుణిఁ గూడి

ద్వారకకు నేగె గృష్ణుఁ, డాతనియునతులు

తమ్ము నగులుటఁజేసి చిత్తములుగలగఁ.

౯౨

ఉ॥ ఎన్నడువచ్చు గృష్ణుఁ డిక నెన్నడు చూడగఁగల్గు వేడ్కమై

నెన్నడు కౌగిలించుకొను నెన్నడుముద్దిడు నెన్నడేలు నిం

కెన్నడుతాపమాలు మనమెన్నడు తిన్నబడు మనోరథం

బెన్నడు తీకునో యనుచు నెన్నఁగరాని వియోగవేదన.

౯౩

సీ॥ కృష్ణసంగములునీకించుకేనియెటుంగరావుగా? యని సత్య రాధనడిగె

జలబాతుఁడెప్పుడెచ్చటనుండెనుయెటుంగఁబడెనెనీ కనిరాధభద్రనడిగె

మఱచెనోమనలనెల్లరంగృష్ణుడంచుదాపముమీఱినీలతోభద్రవలికె

కర్ణశృంగఖ్యాతి గనుపట్టె నని నీల పతిచందమెంచె బాంబనతితోడ;

తే॥గీ॥ రుక్మిణీదేవికెఱుక యీరూఢివర్త

మాన మనుచు నుదంత బాంబనతి కనియె

నిటులు పలువిధములను వారెల్లఁ దల్ల

డించి పలవించసాగిరి మించువేర్తి.

౯౪

ఉ॥ అందఱికన్న రాధ పడునార్తివచింపఁ దరంబుగాదు కృ

ష్ణుం దలపోసి మండిపడు సోయగ మెంచి తలంకు సారెకుఁ

గుందు దయావిహీను నెటుకూడితి నే నని మాటిమాటికిఁ

నిందయొనర్చు గూర్తి వరసీరజనేత్రుల కెక్కుఁజొంగదా.

౯౫

చ॥ రతియననెట్టిదో యెటుంగరానితను మదనాగమాంత పం

డితునిగఁ జేయుటెల్ల నెకసీరజనేత్రకు నెప్పుడెప్పు నం

చతఁడు మదిందలంచెను? దయాభీనిగా నెదనమ్మితిఁ గృత

ఘ్నుత లెటుంగంగవచ్చునె? కనంబడు నంతటిదాక నేరికి.

౯౬

ఉ॥ కప్పకొనంగ నావయఁబఁగాని మఱొక్కటినెల్లఁ డెవ్వరే

జెప్పినమాట నాకెఱుంగఁజేయక నిద్దరపైఁ డొకప్పుడు

గప్పురవీడె మొక్కడయి కై కొనఁ డామరిపెమ్ము లన్నియు

దప్పెను? యెల్లకాలమొకత్రాటను బోదురె? బారపూరుషుల్.

౯౭

ఉ॥ పల్లభు నెల్ల కన్వయమువానికి లోగక లోకు లాడునా
యల్లరిమాటలోర్పుకొని యన్నిటికిం దెగలేంపు చేసి యీ
కల్లరి సౌఖ్యమే సతముగాఁ దలపోసి వరుణ నరించు నా
హల్లకపాణికి జెడుట యబ్రమె? పున్నెముఁ బూరుషార్థముక. ౯౮
సీ॥ రాకాశరచ్చంద్ర రాజమానానూన చంద్రికాఫలితవృక్షమ్ములార
వికనత్కుసుమగుచ్చ విహరమాణాతిగుంజన్త ధునత నికుంజమ్ములార
వివిధశృంగార భావితహంసతూలికా తల్పనత్కేళిసాధమ్ములార
మలయమారుతపోత వలనానుకలనా వితతయము నా సైకతమ్ములార;

తే॥గీ॥ మా వినోదంపుఁజెయ్యులు మంతనములు

కష్టసుఖములు మీ రెఱుంగనివి కావు

మీరలైనను నాదుపేర్కని గణించి

వెదకి వేవేగఁ గృష్ణు రప్పింప లేరె.

౯౯

క॥ అని పలువిధములఁ దలంచుచు

వనజానన యుండె నంత వనజాక్షుఁడు రా

ధ నెపుడు గనుఁ గొందునె యం

చును వచ్చెన్ దన్ను గొల్లనుదతులు చూడక.

౧౦౦

చ॥ అదెప్రియుండేగుదెంచె జలజాక్షుఁడునచ్చె మనోహరుండు నా

కదెకనుపట్టె నంచు వనజాననలందఱు చెప్పి కొంచు నీ

రదరుచిభాసురుక హరిఁ గరమ్మునుజూచిరి వాచినట్లు, నె

మ్ముడు లతివేలహర్షగరిమక భరమూని వశంబుతప్పగక.

౧౦౧

ఉ॥ పచ్చినకృష్ణజూచి వృషభమ్ములు నాలును గోపబాలురుక

హెచ్చినవేడ్క నూరికడకేగిరి ద్వారకయుక బ్రహ్మాదముల్

పిచ్చిలునట్లుతోచె నిటు వేణువిశారదుఁ డేగుదెంచుచో

నిచ్చలురాధపైఁ బరుగులెత్తగఁ దత్తరమావ హింపగక.

౧౦౨

చ॥ గడియకొ లేకయొక్క యరగంటకొ కంటఁబడుక బ్రియంబు చొ

ప్పడఁ దగఁ గౌగిలించికొను బల్ వలపూరగముద్దు వెట్టు నె

క్కుఁడుతమకమ్మనక మరునికూటములక గరగించు నింక దుం

దునుకునుమాను మయ్యదియ తొయ్యలికేళిగృహంబు చిత్తమా.

క॥ ఆరాధకేళినదసము

తారసమగుకొలది నిట్లు దనుజహరుసకు

దోరంబగుఁ దత్తర, మది

ధారుణి ననుభూత మగువిధం బనరాదే.

౧౦౪

ఉ॥ ద్వారముచేరునంత గరిదాపున నారసి రాధికాస్మిన్

గేరుచులోనికేగి “నఖః కృష్ణోఽదు వచ్చె” నటంచుఁదెల్పు సంత

భోరుహనేత్ర సమ్మ కటుఁబో గమకింపఁ దలంచునంతలో

సారసలోచనుం డరిగె సారసగంధిగృహమ్ముచెంతకు.

౧౦౫

ఉ॥ ఇంచుకగాంచి రాధ జలజేక్షణుఁ గంటి నటన్న మోదమో

సంచనచేయునిచ్చయొ స్వభావమొ కృష్ణనిమిఁదికోపమో

యెంచఁగరాదుగాని చనియెఁ జపుజప్తునఁ గేళికాగృహము

దంచితశయ్యకు, నడిగఁ దామరసాక్షుఁడు వెంబడింపఁగ.

౧౦౬

క॥ ఇటుచని యెఱుంగనిగతి దు

ప్పటిమునుగిడి శయ్యపైనిఁ బవళించిన నె

క్కుటిలాలకవిధ మెఱిగిన

విటశేఖరుఁ డరిగె రాధవెనువెంబడిగ.

౧౦౭

చ॥ చనిదరిఁజేరి శౌరి పరిచర్యయునర్చెను “తప్పునైపుమీ,,

యని బతిమాల సాగెను “దయఁ గనుమీ,, యని లేని దైన్యమ

గనుపడఁజేసెనొ చరణకంజములంబడి మ్రొక్కెనొ పచిం

ప నలవికాదుగాని యలవిద దళాక్షియుఁ బక్కున న్నగె.

౧౦౮

ఉ॥ వారివినోదముల్ మఱియు వారిపరస్పర వర్తనాకృతుల్

వారివిలాసపుంబనులు వారలచెయ్యులు వారికూరుముల్

వారలముచ్చటల్ మఱియువారలతీరులు నిర్ణయింప నె

వ్వారికిశక్యమా? గవులు వర్ణనచేసెడిపాటివారలే.

౧౦౯

సీ॥ లక్షణా నీరీతి లాలనచేయుదే? యన మంచిదానవే? యనియె శౌరి

యాబోటిపై మనంబతికెనే? యీనీతి, నన లేదులేదులేదనియె శౌరి

ఆయింతికింపంత లన్నియునేర్పితే? యన వెట్టివాడనే? యనియె శౌరి

ఆనాతికిఁ ప్రీతియమరెనే? నీమీఁద నన నించుమించుగా ననియె శౌరి;

తే॥గీ॥ ఆలలన యెన్నఁడేని నన్నడిగె నే? య
 టన్న నెఱుంగునె యెఱుగదో యనియె శౌరి
 చెప్పకుందువె? నాతోడఁ జెప్ప వనిన
 నబల? నీకలయిక సాక్షి యనియె? శౌరి. ౧౧౦

తే॥గీ॥ ఇటులనే తక్కుఁగల సతులెల్లఁ దన్నుఁ
 గోపగింపఁగ నందఱి గోపములను
 రస మెసంగెడిగతి నివారణ మొనర్చె
 రసికజనశ్రేఖరుం డన రాదె శౌరి. ౧౧౧

తే॥గీ॥ అష్టభార్యల నేలుచు నననరతము
 గోపికలకోర్కె దీర్చుచుఁ గోరువారి
 కిహావరమ్ముల మెసఁగుచు నెసకమెసఁగఁ
 గృష్ణుఁడు చెలంగె వై భవజిష్ణుఁడగుచు. ౧౧౨

క॥ ఈ లక్షణాపరిణయము
 పోలంగా వ్రాసి చదువుపుణ్యాత్ములకుఁ
 శ్రీలలనాధవుఁ డొసఁగుత
 మేలగునాయువును సిరియు మేటియశమ్ముక. ౧౧౩

శ్లో॥ ఆ శ్వా సాం త ప ద్య ము లు . శ్లో॥

క॥ ఆఘాతానేకాగమ
 వాఘ్నుదిసీన్నానపూత పండితసుకవి
 వ్యాఘ్నిప్రణత కవీంద్రస
 మాఘాపితకావ్య సారి యలఘునిచారా. ౧౧౪

శా॥ శ్రీవత్సాదృతశుద్ధచిత్త వరనారీసోదరీభూత దు
 ప్రాప్తాపాహంక్రియ గోకిరెడ్డికులపారావారరాకాతమి
 ప్రాపాలా దయమానదీర్ఘనయనప్రాబల్య సత్వాదృతా
 లావశ్రీబల తాటికొండపురపాలా రామభూపాలకా. ౧౧౫

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

శ్రీలలితమందిరవిస్తృతభజాల ముతసేకజనోదితవయా గ
 ద్వాలనరపాలనరభావక కళాకలితభావకగుణాకర కృతీంద్రా
 తాళనగనామపురధన్యజనపాల జనతావిసుతశీలరుతగోత్రా
 పాల శుభరామవరపాల జయగోల కవివారనుత మంగళమహాశ్రీ.

ఇది,

శ్రీకింకమీంద్ర ఘటావంచానన విద్యత్కవి బాలకళానిధి బాలనర
 స్వతీ శతావధాని తరువతి వేంకటేశ్వరప్రణీతబగు లక్షణా
 పాణయం బను మహాప్రబంధమ్మ సంగు
 సర్వంబును దృతీగూఢాస్వాసము
 సంపూర్ణము.

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

పే	ప	త	ఓ
10	— 2	— సార్థ	— సార్థ
22	— 3	— తత్వ	— తత్వ
30	— 2	— నీత	— శీత
30	— 3	— తోచి	— తోచి
33	— 20	— లైప	— లైప
37	— 24	— చెలుపు	— చెలుపు
45	— 13	— దాయగా	— దాయగా
47	— 7	— రేమకొ	— రేమకొ

శ్రీ తిరువతి వేదకటాక్షరమునకు పుస్తకములు.

1 శ్రవణానందము.	} ఈ 4 ను ఒకటి } } కొకటి తీసిపోని } } శృంగార గ్రంథము } } ములు. }	0—10—0
2 లక్షణాపరిణయము.		0—6—0
3 రసికానందము.		0—1—6
4 శుకరంభానందము.		0—3—0
5 పాండవవిజయము.	} ఈ 5 ను ముక్కైతొ } } పెక్కిని నాటకములు. }	0—10—0
6 పాండవశృంగారము.		0—12—0
7 పాండవరాజ్యము.		1—0—0
8 పాండవరాజ్యము.		0—6—0
9 మృచ్చికాతిక.	} ఈ 2 నాటకములు } } పెక్కిని నాటకములు. }	0—12—0
10 బుద్ధచరిత్ర. (1908 సం. యు. యేసు పు. నీయుము.)		0—10—0
11 శ్రీనివాసవిలాసము. అత్యుత్కృష్టము గారి కంఠము.)		1—0—0
12 పల్లెటూళ్లపట్టుదలలు. (చక్కని ప్రహసనము.)		0—4—0
13 ఆపూర్వక వితాపితము. (స్కాండుపిల్లల శృంగారము)	} ఈ 2 నాటకములు } } పెక్కిని నాటకములు. }	0—1—0
14 అద్భుతములు. (సంస్కృతము కడుసులగ్నితైలి)		0—1—0
15 విక్రమాంకి జీవచరిత్ర.		0—3—0
16 చంద్రప్రభ చరిత్ర.		0—3—0
17 కామేశ్వరీకాండము. (సర్వరసయుక్తము)	} ఈ 2 నాటకములు } } పెక్కిని నాటకములు. }	0—2—0
18 శనిగ్రహము. (ప్రసిద్ధికెక్కినది)		0—1—0
19 వానమామలశతావధానము		0—3—0
20 నానారాజసందర్శనము. (రామలింగము)		1—0—0
21 శతావధానసారము.	} ఈ 2 నాటకములు } } పెక్కిని నాటకములు. }	0—12—0
22 పాండవప్రవాసము.		0—12—0

అచ్చుపదములకు పుస్తకములు.

- 1 సుకన్య. (నాటకము)
- 2 పండిత రాయచరిత్రము. (నాటకము)
- 3 సాణిగిహిత. (శ్రవణానందమువంటిది)
- 4 కేపిభాగవతము. మొదలైనవి.

చెళ్ల పిల్ల నెంకటేశ్వరి, శతావధాని, శ్రీ భైరవప్రస్తు, బందరు.

